

ESO

 Vicens Vives

COMUNIDADE EN REDE

Xeografía e Historia

**Proxecto
LOMLOE**

COMPROMETIDOS CO
OBJECTIVOS DE DESENVOLVEMENTO
SUSTENTABLE

Máis
información
aquí

A NOSA VISIÓN

A INNOVACIÓN
combinada coa solidez
da EXPERIENCIA

Apostamos por unha educación innovadora,
personalizada, inclusiva e socialmente
responsable para crear un futuro mellor.

INNOVACIÓN

Conectamos as
pedagogías e
tecnoloxías como
facilitadoras da
innovación.^[1]

COMPETENCIAS

Deseñamos escenarios
que faciliten o proceso de
ensinanza nun marco de
aprendizaxe competencial
e de habilidades para a
vida real.

AVALIACIÓN

Solucionamos
a **avaliación de
competencias**
na práctica
docente.

EXPERIENCIA

60 anos de
experiencia,
investigación
e práctica
pedagóxica.

APRENDIZAXE

Apostamos polos 4
piases da Educación:^[2]

- **Aprender a coñecer.**
- **Aprender a facer.**
- **Aprender a ser.**
- **Aprender a convivir.**

ACOMPÑAMENTO

Acompañamos
aos educador@s
comprometid@s coa
educación, facilitando o
seu labor docente.^[3]

¹ Avshentuk, N. "Unesco's contribution to teacher education quality assurance." UNESCO Chair Journal "Lifelong Professional Education in the 21st Century", [3], 7-12, 2021.

² Delors, J. "La educación encierra un tesoro, Informe para la UNESCO de la Comisión Internacional sobre la Educación para el Siglo Veintiuno." Unesco, 1997.

³ Trujillo Sáez, F., Álvarez Jiménez, D., Montes Rodríguez, R., Segura Robles, A. e García San Martín, M. J. "Aprender y educar en la era digital: marcos de referencia." Madrid: ProFuturo, 2020.

A TÚA SOLUCIÓN

Un **ECOSISTEMA** de **PRODUTOS**,
SOLUCIÓNS e **EXPERIENCIAS**
para a **TRANSFORMACIÓN EDUCATIVA**

**Despregamos todo o noso potencial para
desenvolver o novo modelo educativo do s. XXI.**

SOSTIBILIDADE

Incluimos un enfoque transversal de **sostibilidade e desenvolvemento humano** vinculado e comprometido cos **Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable (ODS)** da **Axenda 2030**.

SITUACIÓNS E RETOS

Partimos de **situacións de aprendizaxe** onde poder contextualizar os **saberes básicos**, involucrando **activamente ao alumnado** e fomentando a súa participación na resolución de retos (ABR) e problemas (ABP).

DIXITALIZACIÓN E SEGURIDADE

Desenvolvemos a **competencia dixital** e o **uso seguro e consciente** da información.

EDUCACIÓN INCLUSIVA

Aplicamos o **Diseño Universal de Aprendizaxe (DUA)** para unha **educación inclusiva**, ofrecendo un enfoque **personalizado e adaptado** para garantir o éxito educativo de todo o alumnado.

APRENDIZAXE ACTIVA

Fomentamos que o alumnado sexa capaz de **analizar, razoar e cuestionar** a información cunha **actitude activa, autónoma e comprometida**.

SABERES BÁSICOS

Propoñemos unha aprendizaxe integrada de **saberes básicos** e **competencias** para que o alumnado alcance de forma plena o **perfil de saída** da etapa educativa.

DIVERSIDADE CULTURAL

Ofrecemos a **posibilidade de ver e entender o mundo** desde perspectivas diferentes a través da **diversidade lingüística**, o que supón unha **oportunidade** para o desenvolvemento persoal e social.

RESPECTO E IGUALDADE

Fomentamos o **respeto e a igualdade de xénero** para desmontar prexuízos, estereotipos e actitudes de carácter discriminatorio.

**Servizo
personalizado
de atención ao
docente para
dar resposta
aos desafíos da
educación do s. XXI.**

Comunidade en Rede Xeografía e Historia, un proxecto educativo completo e integral

O noso proxecto **Comunidade en Rede** na área de **Xeografía e Historia** é unha proposta integral para promover aprendizaxes significativas e conectadas cos retos do mundo actual.

Non é un **libro**.
Non é un conxunto de recursos en **papel** e **dixital**.

**É A SOLUCIÓN PARA A
TRANSFORMACIÓN EDUCATIVA
DA TÚA AULA.**

COMUNIDADE EN REDE

Xeografía e Historia

1

Personalización da aprendizaxe

- Recursos para o alumnado:
 - Libro de curso
 - Atención á diversidade
 - Bilingüismo
- Recursos para o profesorado
 - Guía didáctica
 - Programación competencial
 - Programación de aula

2

Situacións de aprendizaxe

- Estrutura didáctica
- Vicens Vives Mochila do Docente

3

Competencia dixital

- Plataforma dixital **edubook**
- A avaliación Vicens Vives *by Additio*
- **Noocs de aprendizaxe** *by Vicens Vives*

4

A actualidade na aula

- Vicens Vives **Live**

5

Pontes de aprendizaxe

- Literatura para aprender historia
- Instituto Cartográfico Latino
- Atlas xeográfico
- Índices de contidos (Proxecto LOMLOE)

1. Personalización da aprendizaxe

En Vicens Vives sabemos da importancia de colaborar no desafío de converter ao alumnado nun **axente activo** e plenamente **consciente do seu proceso de ensinanza e aprendizaxe**.

O marco curricular que recolle a LOMLOE, explicita a necesidade de que todo o alumnado adquiera as habilidades que lle permitan levar a cabo unha **aprendizaxe permanente ao longo da vida**, desenvolvendo tanto a **autonomía** como a **autorregulación** da súa propia aprendizaxe.

Recursos para o alumnado:

● Libro

Un material organizado e estruturado en fases para dinamizar a aprendizaxe na aula: **observar, comprender, analizar e interpretar os saberes básicos** a través do **traballo individual e colectivo**.

● Atención á diversidade

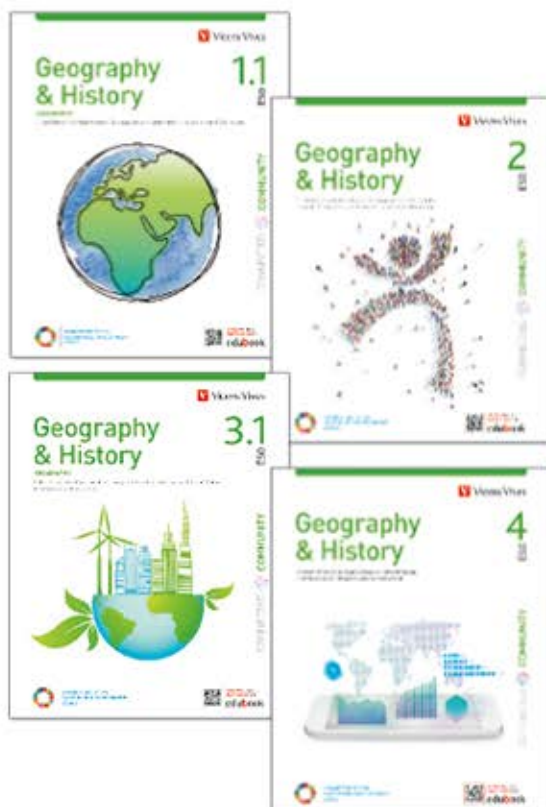
Vicens Vives desenvolveu os libros para a **Diversidade de Xeografía e Historia** pensados para dar resposta á **realidade das aulas**:

- Libro do alumnado **funxible** deseñado para poder traballar de maneira **individual**.
- **Mesmo índice temático** da materia.
- **Saberes básicos adaptados** para facilitar a comprensión dos mesmos.
- **Actividades** de aprendizaxe **graduadas** para acceder aos saberes básicos.

● Bilingüismo

Segundo a **metodoloxía CLIC** (Content and Language Integrated Learning), **Vicens Vives** preparou os materiais **Geography & History**. Seguen o mesmo formato que o seu equivalente en lingua galega, reducindo un 15% o texto para incorporar o seguinte.

- **Palabras clave** de cada unidade.
- Cadros cos **puntos clave** de cada apartado.
- Cadros que destacan o **novo vocabulario**.
- Actividades de **comprensión oral**.
- **Actividades** de reforzo e **avaliación** da comprensión.
- Sección de **habilidades lingüísticas** ao final de cada unidade, con actividades dixitais.
- **Glosario de conceptos** ao final do libro, dividido por unidades.

2. Situacións de aprendizaxe

A partir das **competencias específicas da área**, **Vicens Vives** propón traballar a estrutura didáctica en **3 pasos (Empezamos, Desenvolvemos e Avaliamos)** que articula a gran diversidade de recursos e guía ao alumnado na súa aprendizaxe:

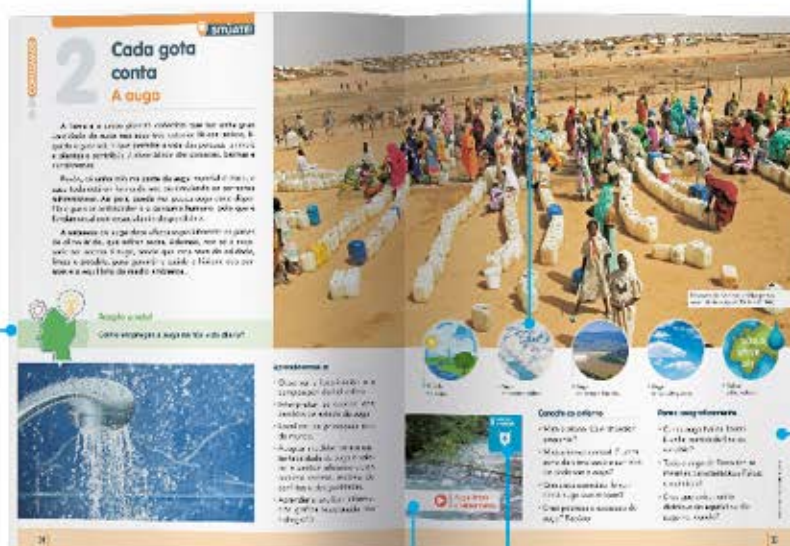
1. Empezamos

para activar os coñecementos previos do alumnado.

Ao inicio de cada unidade didáctica preséntase unha **situación de aprendizaxe contextualizada**, relacionada cunha imaxe significativa e a aceptación dun reto.

Reto. A través do reto vincúlanse saberes e competencias da unidade didáctica a un contexto real, para que o alumnado contextualice e viva a súa aprendizaxe.

Un gran número de recursos complementan os apartados: mapas, ilustracións, gráficos, esquemas, documentos...

Ao inicio de cada unidade ofrécense **vídeos motivadores** que introducen o tema.

As **rutinas de pensamento** mobilizan coñecementos previos e conectan as aprendizaxes coa actualidade.

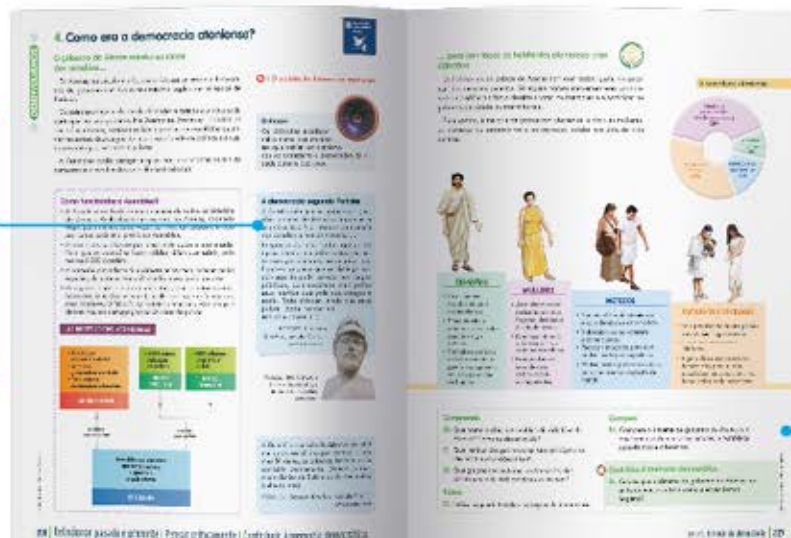
Trabállanse todos os **ODS** de maneira transversal.

2. Desenvolvemos

para traballar os contidos con distintos tipos de actividades.

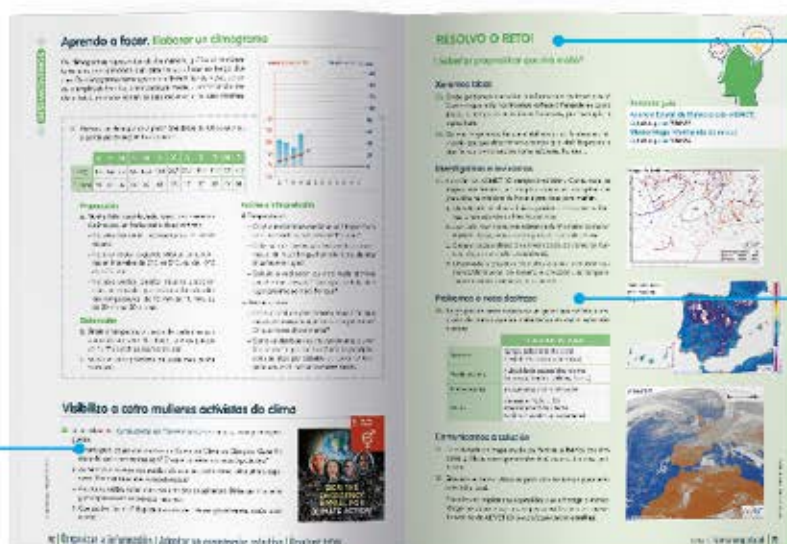
Desenvólense os **saberes básicos** e as **competencias**, con actividades clasificadas segundo os distintos procesos cognitivos.

Con fontes históricas e testemuños para a reconstrución, a análise e a interpretación dos acontecementos históricos.

Actividades clasificadas en diferentes procesos cognitivos: observar, comprender, analizar e interpretar.

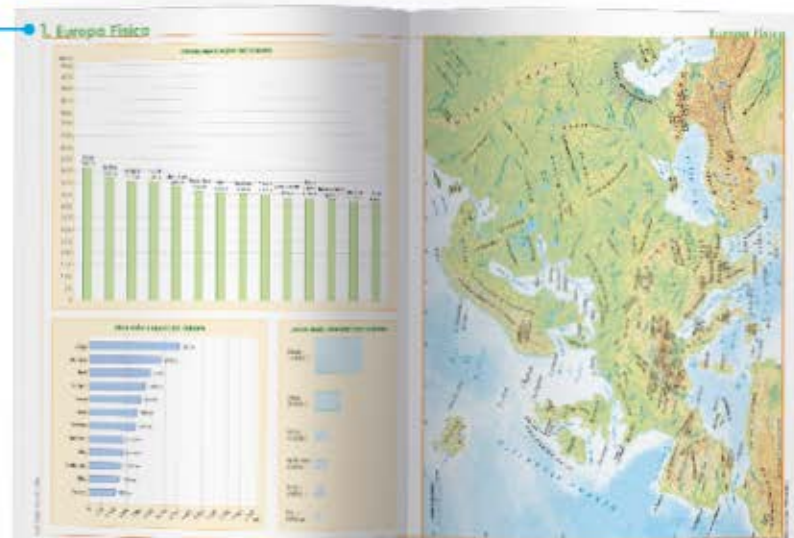
Actividades que tratan a **contribución das mulleres** no pasado e na actualidade.

O apartado **Resolvo o reto!** dispón todos os elementos necesarios, organizados, para o traballo final.

Propostas de **proxectos colaborativos** en cada unidade.

Atlas xeográfico do mundo integrado no libro.

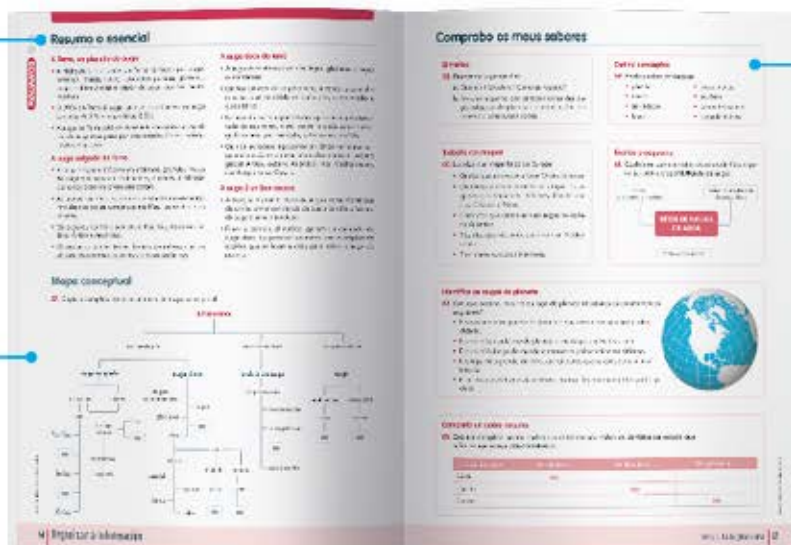
3. Avaliamos

para sintetizar e consolidar os saberes básicos e as competencias traballadas.

Avalíanse os **saberes básicos** e as **competencias** e propónse unha **autoavaliación formativa** mediante **rúbricas**, para que o alumnado tome consciencia da súa propia aprendizaxe.

Ofrécese un **resumo dos saberes básicos** en cada unidade didáctica.

Mapa conceptual que debe completar o alumnado para sintetizar a unidade.

Compróbanse os **saberes** mediante distintas actividades.

Avalíanse as **competencias** contrastando fontes e analizando casos reais.

Rúbrica de autoavaliación para pechar cada unidade.

Entra na Mochila Dixital do docente

e descubre todos os materiais do proxecto para cada curso.

3. Competencia dixital

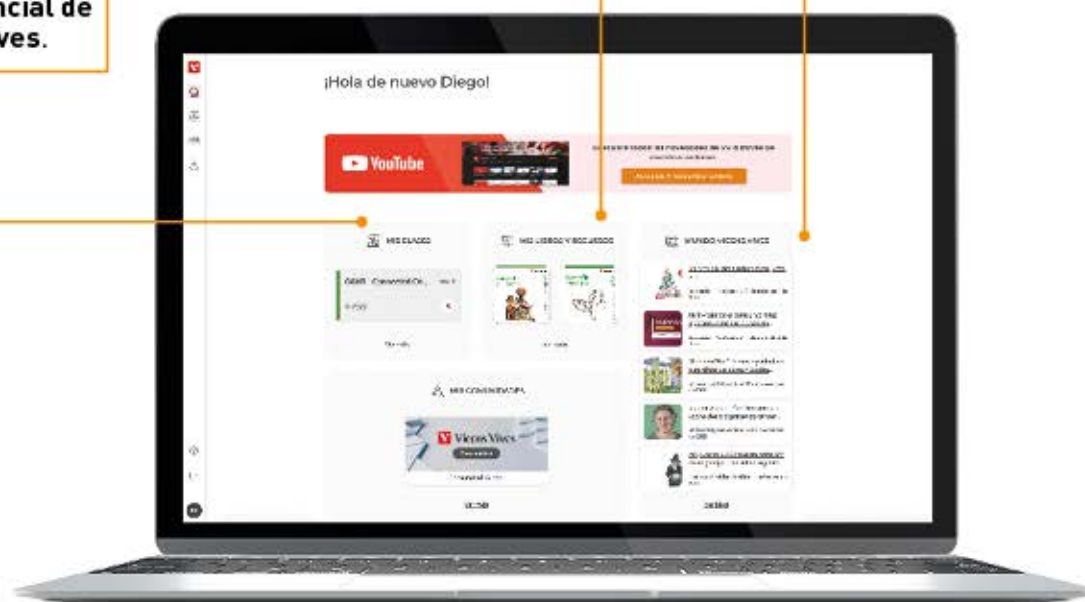
En **Vicens Vives** tratamos a **incorporación das tecnoloxías na educación** desde a súa **dobre perspectiva**: como **obxecto mesmo de aprendizaxe** xa que, xunto coa lectoescritura e o cálculo forman parte da alfabetización básica, e por outra, como **medio ou ferramenta** para desenvolver calquera outro tipo de aprendizaxe.

edubook

Todos os proxectos dixitais **Vicens Vives** son accesibles desde a **nosa plataforma dixital Edubook**, que se adapta ás estratexias TAC (Tecnoloxías da Aprendizaxe e do Coñecemento) de cada centro educativo, porque tanto os contidos como as aplicacións están **ao servizo dunha aprendizaxe activa e personalizada do alumnado**.

Acceso directo
ás túas clases
e ao sistema
de **avaliación
competencial de
Vicens Vives**.

Acceso ao espazo
de actualidade
educativa.

Acceso directo ao **Libro dixital**.

Desde o **libro dixital** podemos acceder aos **recursos dixitais** asociados a cada situación de aprendizaxe.

Animacións 3D: vídeos narrativos con actividades para consolidar os coñecementos.

Un edutuber na túa aula!
José Antonio Lucero, da canle "La cuna de Halicarnaso" introduce cada tema cun vídeo.

edubook acompañate na posta en práctica:

1. Dun uso eficiente e innovador das tecnoloxías dixitais.
2. Da entrega para o alumnado de contidos e saberes educativos axeitados.
3. Do acceso ás programacións didácticas e elementos relacionados coa túa planificación pedagóxica.
4. O ecosistema dixital de avaliación competencial de Vicens Vives a partir das mellores ferramentas como Additio ou o noso xerador de avaliacións e probas de saberes básicos.
5. O espazo para a personalización das aprendizaxes, a inclusión e a atención á diversidade.

Acceso á nosa plataforma dixital **edubook**:

• **Online** a través da páxina web de edubook.

• **Offline** a través de:

Apps para tabletas
iOS e Android.

Apps de escritorio
Windows, Mac e Linux.

edubook está integrada en:

Google Classroom

A avaliación Vicens Vives by Additio

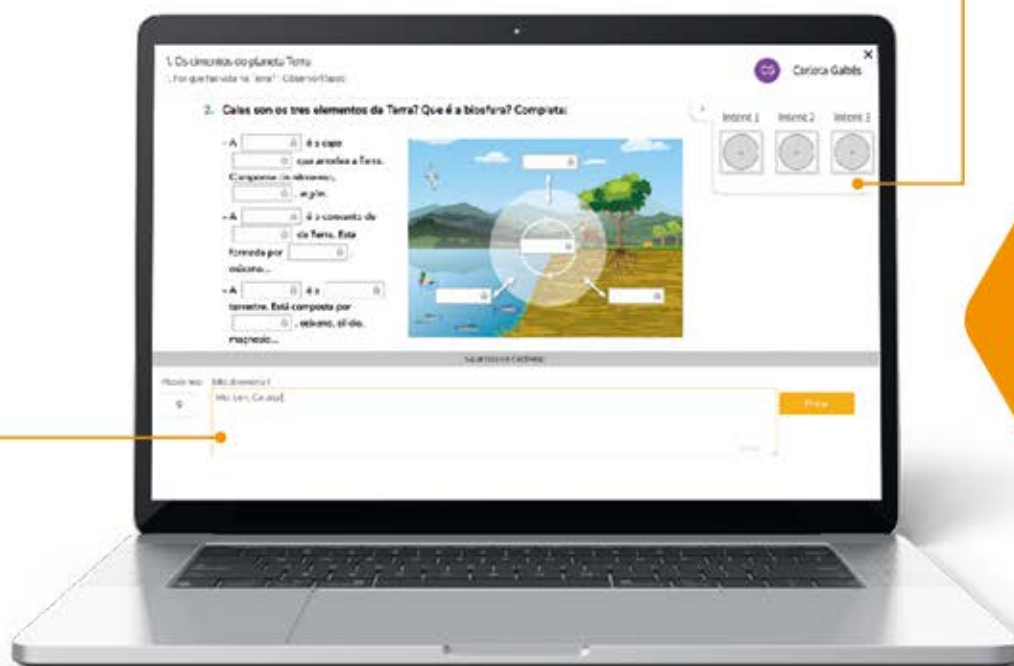
Coa LOMLOE, a avaliación vai moito máis alá de obter unha puntuación ou nota ao finalizar o curso ou ciclo escolar. Grazas ás propostas didácticas presentadas nos nosos materiais e ao sistema de avaliación competencial de **Vicens Vives by Additio**, podemos levar a cabo a **avaliación global, continua, formativa e integradora**. Un novo sistema moi fácil e moi intuitivo pensado para o teu día a día.

Inclúe un xerador de probas para os saberes básicos.

En cada apartado indícanse as competencias ou os criterios de avaliación que estamos traballando.

O docente pode enviar o seu *feedback* para poder orientar e ofrecer o **apoio individualizado** necesario.

Desde **edubook**, a plataforma dixital de Vicens Vives, o alumnado pode realizar diversos intentos na resolución de actividades, visualizando os acertos e os erros en cada intento.

Escanéame e mira como funciona

A avaliación
competencial é
fundamental no novo
modelo curricular e ten
un carácter integrador.

A información da
avaliación pódese
exportar a Excel.

O docente pode engadir
criterios e instrumentos
de avaliación, como as
rúbricas.

O docente sempre
poderá **rectificar a nota**
e **configurar as opcións**
de avaliación para cada
grupo.

Desde o novo
sistema de avaliación
competencial de Vicens
Vives by **Additio**, pódese
consultar e xestionar a
avaliación desde o máis
concreto ao máis xeral.

O docente pode consultar a avaliación
de cada alumno e alumna nun
gráfico radar e comparalo coa media
da clase.

O noso cualificador pódese
relacionar con Google Classroom
e Microsoft Teams

Noocs de aprendizaxe by Vicens Vives

En **Vicens Vives** apostamos por unha educación **innovadora, personalizada, inclusiva e socialmente responsable** para crear un futuro mellor.

Desenvolvemos as coleccións de **Noocs de aprendizaxe de Vicens Vives**, un novo modelo de formación experiencial, dixital e 100% competencial.

Que é un Nooc de aprendizaxe?

Un nano curso conectado co currículo LOMLOE que se estrutura en torno a 4 sesións de traballo para alcanzar a aprendizaxe presentada. Todo iso facilita a **asimilación dos saberes e das competencias** do alumnado do século XXI.

A proposta pedagóxica dos **Noocs de aprendizaxe de Vicens Vives** inclúe itinerarios que responden á seguinte secuencia formativa.

1. Partiremos dunha **situación de aprendizaxe**, que presenta unha proposta en busca de solución.
2. O alumnado atopará a **información contextualizada** necesaria para afrontar o reto e resolvelo.
3. Proponemos **actividades**, a resolución das cales axudará a afianzar os conceptos traballados.
4. Na actividade de valoración, verase a **resolución do reto**, onde o alumnado plasmará todos os conceptos e habilidades traballadas.

Que inclúe un Nooc de aprendizaxe?

Programacións curriculares conectadas coas áreas ou ámbitos das materias

Orientacións metodolóxicas

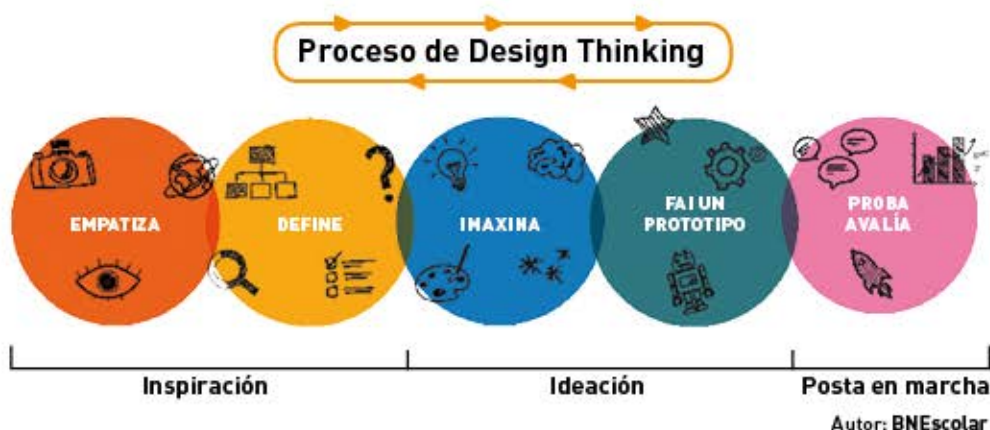
Ferramentas de avaliación competencial: integrada co sistema de avaliación Vicens Vives by **Additio**

Caderno de traballo personalizado para cada alumno/a en formato papel e opcional

Os **Noocs de aprendizaxe de Vicens Vives** responden a **Situacións de Aprendizaxe** transdisciplinares nas que se relacionan ámbitos de coñecemento diversos como a **Intelixencia Emocional**, os **Obxectivos de Desenvolvemento Sostible**, os **Saberes culturais e humanísticos**, o **Currículo Local** de cada zona ou lugar, as **Competencias dixitais** e a **Creatividade**.

Colección Patrimonio cultural de España

A colección **Patrimonio cultural de España** está formada por **27 Noocs de aprendizaxe** e enfocada a que o alumnado se interese pola riqueza e variedade do noso patrimonio a partir da realización de retos de pensamento e produtos finais **segundo o modelo de Design Thinking** e utilizando as competencias e ferramentas do seu tempo: **dixital, STEAM e cultura maker**.

Nooc Madrid, a paisaxe da luz

Unha exposición no Museo do Prado

Converterémonos en **comisarios dunha exposición** de obras do Museo do Prado, axudados pola **intelixencia artificial**.

Na colección Patrimonio cultural de España descubrirás unha gran variedade de **Noocs de aprendizaxe** coma estes*:

1

Mapa visual e sonoro da Semana Santa

2

A paisaxe da luz

3

IA no Museo do Prado

4

Escape City de Gaudí

5

Circuíto interactivo: catedrais de España

6

Un Quixote con arte

*Se queres ampliar a información, solicita o catálogo de **Noocs de aprendizaxe de Vicens Vives** ao teu delegado/a comercial.

4. A actualidade na aula

O **contexto** de aprendizaxe é o espírito da educación actual, e require **materiais que conecten coa realidade e cos retos do século XXI**.

Vicenc Vives ofréceche un proxecto dinámico que se actualiza co día a día. Un servizo para o noso profesorado, que che permitirá **aproveitar a actualidade e convertela en oportunidades de aprendizaxe**.

Axudámosche a traballar as noticias de actualidade dunha maneira atractiva, amena e diferente con **actividades didácticas para a aula, vinculadas coas competencias específicas e cos saberes relacionados**.

Os materiais que traballaremos seguirán **4 bloques de contidos**:

Cultura

Lingua
Literatura
Arte
Humanidades

Sociedade

Xeografía
Historia
Economía

Ciencia e Tecnoloxía

Bioloxía e xeoloxía
Física e química
Tecnoloxía

Axenda 2030

Medio ambiente
Sostibilidade
Igualdade
de xénero

Explicación dos feitos no seu contexto histórico, científico e cultural.

Propostas de actividades relacionadas coa temática tratada.

Información
adicional cos temas
relacionados
cos proxectos
educativos.

Vinculadas ás competencias específicas e saberes básicos.

"Vicens Vives Live é unha ponte entre a aula e a sociedade, entre os saberes e competencias e esa realidade complexa e apaixonante na que os alumnos e alumnas pronto os porán en práctica. A través de noticias de actualidade, permítenos acompañalos a atravesar esa ponte e dicirles: isto é o mundo e sodes capaces de entendelo e transformalo."

Ángela Ballester, profesora de Xeografía e Historia da ESO,
autora do Proxecto Educativo Comunidade en Rede: Xeografía e Historia 4.º ESO.

5. Pontes de aprendizaxe

Comunidade en Rede Xeografía e Historia acompañaite ante o reto do cambio educativo que propón o **novo marco curricular da LOMLOE** reforzando os seguintes aspectos

- **Programar e traballar por competencias** e non por contidos, facendo especial énfase nas “Competencias do século XXI”.
- Manter o **rigor científicos dos saberes** reflectindo os últimos avances na investigación científica e que son socialmente relevantes.
- Integrar e relacionar de maneira transversal **as competencias clave coas competencias específicas de Xeografía e Historia** (pensar xeograficamente e pensar historicamente).
- Fomentar no alumnado a **análise do pasado e a comprensión do mundo no que viven** para desenvolver o **pensamento analítico e crítico**.

Un novo enfoque da educación

A solución que che ofrecemos para a transformación educativa na área de Xeografía e Historia permitirache enriquecela **cunha mirada transversal a outras áreas de coñecemento**:

Literatura para aprender historia

A nova LOMLOE destaca o estudo da literatura na Educación Secundaria e engade a importancia de traballar a comprensión lectora en todas as materias. En **Vicens Vives** facémolo cun abanico de obras literarias de gran calidade, atractivas e coidadas, para **aprender historia a través de obras literarias**.

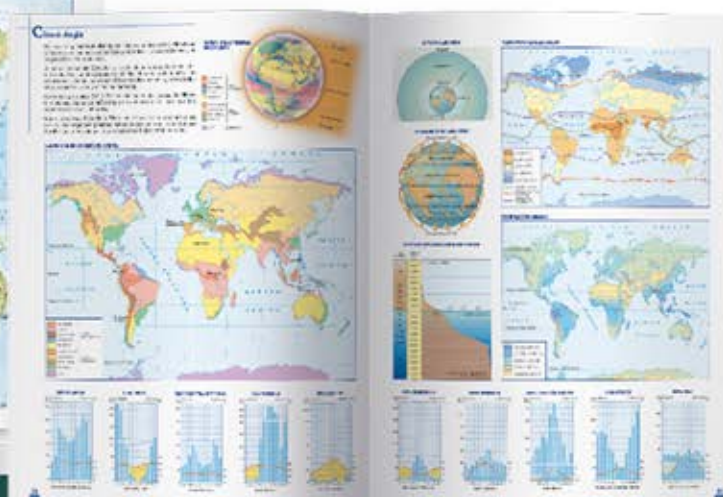
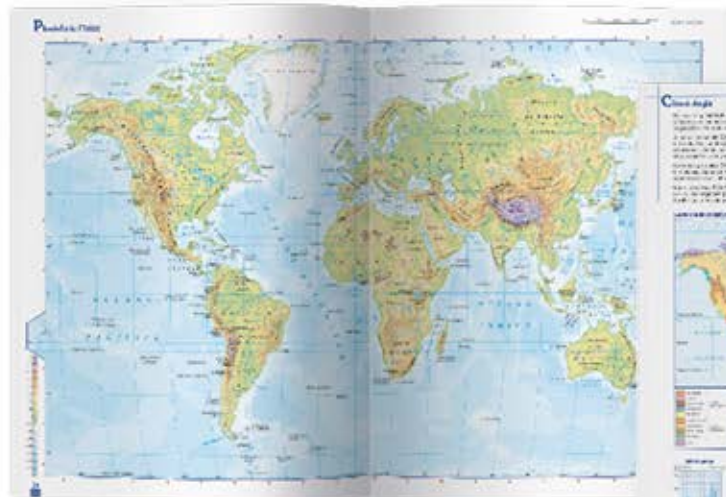
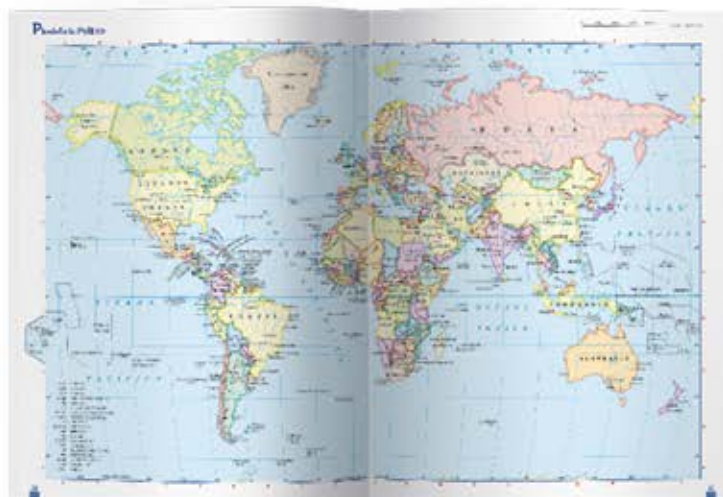
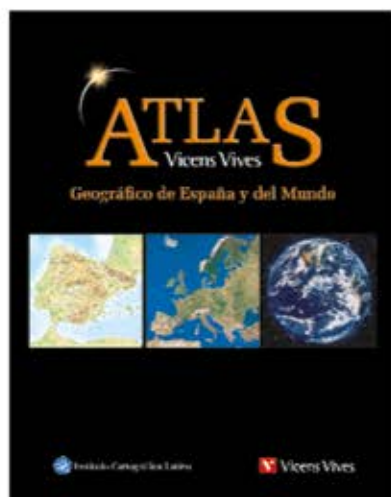
Cada lectura inclúe **actividades e material complementario** que axudarán a contextualizar cada obra pois son unha ferramenta moi enriquecedora para somerxerse nun lugar e nunha época.

Mira aquí toda a oferta
lectora para Educación
Secundaria!

● Atlas xeográfico

O **Atlas Geográfico de España y del Mundo** de Vicens Vives é unha ferramenta fundamental para todo o período educativo. Esta obra combina á perfección a rigorosidade dos contidos coa facilidade de utilización e a didáctica das explicacións. Consta de mapas foto-satélite a dobre páxina, mapas temáticos, gráficos, topónimos de España e topónimos do mundo. Unha gran variedade de material para aprender a entender e interpretar a información procedente de fontes diversas.

ÍNDICE XEOGRAFÍA E HISTORIA 1 COMUNIDADE EN REDE ESO

TEMA	EMPEZAMOS			DESENVOL
	Vídeo	Acepto o reto!	Aprenderás a:	Saberes básicos
1 Os cimentos do planeta Terra O relevo	Os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable	Ata que punto o relevo e os factores que o modelan condicionan as nosas vidas?	• Observar como é a estrutura da Terra e como se formaron os continentes. • Observar a localización das principais formas de relevo e analizar os procesos que as crean. • Interpretar as causas que modifican o relevo. • Valorar o patrimonio ambiental: coñecer os ODS. • Aprender a elaborar un perfil topográfico a partir dun mapa.	1. Por que hai vida na Terra? 2. Que estrutura ten a Terra? 3. Como se distribúen os continentes e océanos? 4. Que formas ten a codia terrestre? 5. Como se forma o relevo? 6. Como se transforma o relevo? 7. Cales son as principais formas do relevo terrestre? 8. Como é o relevo de Europa? 9. Que pode máis, o ser humano ou a Terra? Aprendo a aprender. Elaboro un perfil topográfico
2 Cada gota conta A auga	Auga limpa e saneamento	Como empregas a auga na túa vida diaria?	• Observar a localización e a composición da hidrosfera. • Interpretar as causas dos cambios de estado da auga. • Localizar os principais ríos do mundo. • Adoptar medidas para a sustentabilidade da auga e valorar a xestión eficiente deste recurso escaso, motivo de conflitos e desigualdades. • Aprender a analizar información gráfica relacionada coa hidrografía.	1. É a Terra un planeta de auga? 2. Como funcionan os océanos e os mares? 3. Cantos océanos hai no mundo? 4. De que modo coñecemos o funcionamento dos ríos? 5. Cales son os principais ríos do mundo? 6. Cales son os principais ríos de Europa? 7. É a auga un ben escaso? 8. Haberá suficiente auga no futuro?
3 Alerta tempestade! Tempo e clima	Acción polo clima	Saberías prognosticar o tempo que virá mañá?	• Contrastar fontes sobre a influencia do tempo atmosférico e do clima na vida das persoas. • Localizar as capas da atmosfera e entender a función da capa de ozono. • Interpretar as causas do quecemento global. • Asumir un compromiso persoal para paliar o impacto do cambio climático. • Aprender a elaborar un climograma.	1. É o mesmo o tempo que o clima? 2. Onde teñen lugar os fenómenos meteorolóxicos? 3. Que elementos determinan o clima? (I) 4. Que elementos determinan o clima? (II) 5. Que nos din os mapas do tempo? 6. Como podemos loitar contra o cambio climático?
4 Os bosques, fontes de vida As paisaxes	Vida de ecosistemas terrestres	Que son os “superincendios” e que consecuencias teñen?	• Interpretar as causas que modifican as paisaxes. • Localizar os conxuntos bioclimáticos e contrastar fontes que describen como son. • Valorar os ecosistemas terrestres e coñecer as actividades humanas que teñen un impacto negativo. • Valorar os bosques como fonte de vida e asumir o compromiso da súa conservación. • Aprender a interpretar unha paisaxe humanizada.	2. Por que é tan importante o bioclima ecuatorial? 3. Que diversidade presenta o bioclima tropical? 4. A que se debe a aridez do bioclima desértico? 5. O bioclima mediterráneo: unha paisaxe moi humanizada? 6. Como inflúe o mar no bioclima oceánico? 7. Cales son os grandes contrastes do bioclima continental? 8. Cales son os bioclimas das rexións máis frías? 9. Por que os bosques son fundamentais para o planeta?
5 Entre montañas e zonas húmidas O medio físico de España	Cidades e comunidades sustentables	Como modificou a paisaxe a erupción volcánica de La Palma?	• Representar a localización das unidades do relevo, as costas e os recursos hídricos de España. • Localizar os seis tipos de clima e as paisaxes de España. • Analizar o impacto das actividades humanas sobre o medio natural. • Valorar os espazos naturais protexidos de España. • Aprender a comentar un mapa temático sobre a distribución da vexetación.	1. Como é o relevo de España? 2. As costas e os ríos de España 3. Por que son tan variados os climas de España? 4. A paisaxe do bioclima oceánico 5. A paisaxe do bioclima mediterráneo 6. A paisaxe do bioclima mediterráneo continental 7. A paisaxe do bioclima de montaña 8. A paisaxe do bioclima subtropical 9. Cales son os espazos naturais protexidos de España? 10. Que problemas e retos medioambientais enfrenta España?
D6 O medio físico de Galicia				1. Que características presenta o relevo? 2. Como é a nosa rede hídrica? 3. Que tipos de clima e paisaxe son característicos? 4. Cal é a situación medioambiental?
Colaboramos e comunicamos				1. Elaboramos un atlas xeográfico. Tesouros da Terra 2. Lanzamos unha campaña para o aforro de auga. O uso sustentable da auga 3. Elaboramos un decálogo contra o cambio climático. O cume do clima 4. Montamos unha exposición. Paisaxes do mundo e biodiversidade

As fontes, ferramentas dos historiadores

VEMOS		AVALIAMOS		COMPETENCIAS ESPECÍFICAS	ODS
Aprendo a aprender	Resolvo o reto	Avalío os meus saberes e competencias	Valoro a miña aprendizaxe		
Elaboro un perfil topográfico	Ata que punto o relevo e os factores que o modelan condicionan as nosas vidas? - Xeramos ideas - Valoramos múltiples perspectivas - Investigamos e revisamos - Probamos a nosa destreza - Publicamos a solución	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Os dinosauros e a formación do relevo	Rúbrica de aprendizaxe	Valorar o patrimonio colectivo Organizar a información Observar a localización Analizar procesos xeográficos Interpretar a multicausalidade Pensar criticamente Representar a localización Resolver retos Organizar a información Contrastar fontes	
Analizar información gráfica	Como empregas a auga na túa vida diaria - Xero ideas - Investigo e reviso - Probo a miña destreza - Publico a solución	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: SOS, océanos afogados en plástico	Rúbrica de aprendizaxe	Observar a localización Interpretar a multicausalidade Analizar procesos xeográficos Pensar criticamente Representar a localización Organizar a información Valorar o patrimonio colectivo Adoptar un compromiso colectivo Contrastar fontes Resolver retos	
Elaborar un climograma	Saberías pronosticar que virá mañá? - Xeramos ideas - Investigamos e revisamos - Probamos a nosa destreza - Comunicamos a solución	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Podemos frear o retroceso dos glaciares?	Rúbrica de aprendizaxe	Contrastar fontes Observar a localización Interpretar a multicausalidade Organizar a información Analizar procesos xeográficos Pensar criticamente Asumir un compromiso persoal Adoptar un compromiso colectivo Resolver retos	
Corrento unha paisaxe humanizada	Que son os "superincendios" e que consecuencias teñen - Xeramos ideas - Investigamos e revisamos - Elaboramos e comunicamos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Sobrevivirá o bosque de Hambach ao carbón?	Rúbrica de aprendizaxe	Interpretar a multicausalidade Asumir un compromiso persoal Valorar o patrimonio colectivo Contrastar fontes Analizar procesos xeográficos Observar a localización Adoptar un compromiso colectivo Resolver retos Organizar a información Pensar criticamente	
Analizo un mapa terrático	Como modificou a paisaxe a erupción volcánica da illa de La Palma? - Xeramos ideas - Investigamos e revisamos - Elaboramos e comunicamos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Cabañeros, un parque nacional protexido	Rúbrica de aprendizaxe	Observar e representar a localización Observar a localización Organizar a información Interpretar a multicausalidade Contrastar fontes Valorar o patrimonio colectivo Pensar criticamente Asumir un compromiso persoal Resolver retos	
				Observar a localización Interpretar a multicausalidade Valorar o patrimonio colectivo	

ÍNDICE XEOGRAFÍA E HISTORIA 1 COMUNIDADE EN REDE ESO

TEMA	EMPEZAMOS			DESENVOL
	Vídeo	Acepto o reto!	Aprenderás a:	Saberes básicos
7 Unha grande evolución cultural e tecnolóxica A Prehistoria	A primeira revolución tecnolóxica	Pode considerarse a Prehistoria como a primeira revolución tecnolóxica?	- Analizar o proceso de evolución física e cultural dos primeiros seres humanos. - Situar no espazo e no tempo as sociedades prehistóricas, primeiro depredadoras e, logo, produtoras. - Pensar criticamente como xurdiron as primeiras sociedades metalúrxicas diferenciadas. - Contrastar fontes para coñecer o traballo arqueolóxico. - Aprender a elaborar un eixo cronolóxico	- Que cambios nos fixeron humanos? - Unha sociedade depredadora e nómade - A agricultura fixo produtor e sedentario ao ser humano? - Que nos ensina a arqueoloxía? - Os poboados da Idade dos Metais - Como foi a evolución tecnolóxica da Prehistoria? - Por que pintaban nas paredes das covas? - Que sabemos da Prehistoria na Península Ibérica? - A Prehistoria de Galicia
8 As primeiras formas de escritura Mesopotamia e Exipto	O nacemento da escritura	Poderedes facer coma Champollion e describir un texto en escritura xeroglífica?	- Relacionar pasado e presente para entender o xurdimento de civilizacións hidráulicas. - Interpretar as causas da invención da escritura. - Analizar o proceso de creación das cidades-Estado. - Pensar criticamente cal foi o desenvolvemento político, social e relixioso de Exipto. - Valorar o patrimonio artístico mesopotámico e exipcio. - Aprender a comentar un texto histórico.	- Mesopotamia e Exipto, dúas civilizacións hidráulicas? - Para que se inventou a escritura? - Mesopotamia: as primeiras cidades-Estado - Como era a arte mesopotámica? - Como se unificaron as terras de Exipto? - Como era a sociedade exipcia? - Onde vivían os deuses? - Por que os exipcios momificaban os mortos? - Cal era a finalidade da arte exipcia?
9 O inicio da democracia A Grecia clásica	A democracia ateniense	Poderías defender ante a Asemblea de Atenas a igualdade de dereitos entre cidadáns, mulleres e metecos?	- Interpretar as causas que levaron á formación da Hétade e os seus tipos de goberno. - Contrastar fontes para coñecer o enfrontamento entre Atenas e Esparta. - Contrastar fontes para entender como creou Alexandre Magno un grande imperio. - Analizar o proceso de evolución de colonizadores e indoeuropeos na Península. - Aprender a analizar un mapa histórico.	- Que unía aos habitantes da Hétade? - Todas as polis eran semellantes? - Por que emigraron os gregos? - Como era a democracia ateniense? - A vida familiar era igual para homes e mulleres? - Por que se enfrontaron Atenas e Esparta? - Realizou Alexandre o seu soño de crear un Imperio helenístico? - Colonizadores e Indoeuropeos na Península
10 Un imperio de cidades O imperio romano	Roma, berce dun grande imperio	Ímonos converter en <i>architectus romanus</i> . Seremos quen de deseñar unha nova cidade?	- Contrastar fontes para entender as orixes mitolóxicas e históricas de Roma. - Pensar criticamente como se organizou a República. - Analizar o proceso histórico de como se creou o imperio, como se gobernaba e administraba e por que caeu. - Organizar a información para coñecer de que forma vivían os romanos e romanas. - Aprender a elaborar un esquema.	- Fundaron Rómulo e Remo a cidade de Roma? - Como se organizou a República de Roma? - Como se conquistou un grande Imperio? - Como se gobernaba e administraba o Imperio? - Un Imperio de cidades? - Como vivían os romanos e as romanas? - Por que caeu o Imperio romano?
11 Aínda somos un pouco grecorromanos A antigüidade clásica	A influencia grecorromana na nosa cultura	Afondamos no oráculo de Delfos, no que se conserva del e nas sibilas ou pitonisas?	- Relacionar pasado e presente para entender como a forma grecorromana de pensar, falar, escribir... inflúe na nosa cultura actual. - Poñernos na mentalidade da época para comprender como eran a relixión e o culto na Antigüidade clásica. - Valorar o patrimonio colectivo construído polos antigos gregos e romanos. - Aprender a analizar unha obra arquitectónica.	- Ensináronnos os gregos a pensar racionalmente? - Son a nosa lingua e cultura herdeiras da Antigüidade clásica? - Unha relixión de deuses e lendas fasciantes? - Saberías distinguir entre a arquitectura grega e a romana? - Que grandes espazos de ocio construíron? - A busca da beleza. Como eran a escultura e a pintura gregas? - O sentido do práctico. Como eran a escultura e a pintura romanas? - Como naceu e se difundiu o cristianismo? - É a arte cristiá continuidade da romana?
12 Como os romanos transformaron a Península Ibérica Hispania Romana	Todos somos un pouco romanos e romanas	Como podemos valorar a protección do noso patrimonio romano?	- Analizar o proceso histórico de celtas e iberos antes da chegada dos romanos. - Interpretar as causas de Roma para conquistar a Península e como foi a conquista. - Contrastar fontes para entender de que xeito a presenza romana transformou a forma de vida dos hispanos. - Valorar o patrimonio do noso pasado romano. - Aprender a analizar un plano urbano.	- Como eran as tribos ibéricas? - Que finalidade tiñan a relixión e a arte ibéricas? - Como vivían os pobos celtas e celtiberos? - Que interese tiña Roma en conquistar a Península Ibérica? - Como controlaron os romanos Hispania? - Por que Hispania era importante para Roma? - Todos os hispanos eran cidadáns romanos? - Que se conserva do noso pasado romano?
Colaboramos e comunicamos				- Creamos e xogamos. ArqueoGAME, o xogo do arqueólogo saíxaz - Escribimoslle unha carta ao xornal <i>The Herald</i>. A maldición de Tutankamon - Realizamos un mapa dixital. Que aventuras agardan a Ulises? - Elaboramos un conto clásico. Os traballos de Hércules - Presentamos unha campaña en favor do patrimonio. Un descubrimento arqueolóxico

VEMOS		AVALIAMOS		COMPETENCIAS ESPECÍFICAS	ODS
Aprendo a aprender	Resolvo o reto	Avalío os meus saberes e competencias	Valoro a miña aprendizaxe		
Elaboro un eixo cronolóxico	Pode considerarse a Pre-historia como a primeira revolución tecnolóxica? - Xeramos ideas e compartímolas - Investigamos e elaboramos - Comunicamos os resultados e debatemos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Atapuerca, os primeiros europeos?	Rúbrica de aprendizaxe	Interpretar a multicausalidade Analizar procesos históricos Favorecer a igualdade de xénero Poñerse na súa mentalidade Organizar a información Contrastar fontes Pensar criticamente Valorar o patrimonio colectivo Situar no espazo e no tempo Resolver retos	
Comento un texto histórico	Poderedes facer coma Champollion e descifrar un texto en escritura xeroglífica? - Xeramos ideas e compartímolas - Investigamos - Comunicamos os resultados e competimos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Exipto, un agasallo do Nilo?	Rúbrica de aprendizaxe	Situar no espazo e no tempo Relacionar pasado e presente Pensar criticamente Interpretar a multicausalidade Analizar procesos históricos Valorar o patrimonio colectivo Favorecer a igualdade de xénero Poñerse na súa mentalidade Contrastar fontes Resolver retos Organizar a información	
Analizar un mapa histórico	Poderías defender diante da Asemblea de Atenas a igualdade de dereitos entre cidadáns, mulleres e metecos? - Xeramos ideas e compartímolas - Investigamos e elaboramos - Comunicamos os resultados e debatemos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: A ágora, centro da democracia ateniense	Rúbrica de aprendizaxe	Interpretar a multicausalidade Situar no espazo e no tempo Pensar criticamente Contribuír á memoria democrática Relacionar pasado e presente Contrastar fontes Favorecer a igualdade de xénero Poñerse na súa mentalidade Analizar procesos históricos Resolver retos Organizar a información	
Elaboro un esquema	Imonos converter en architectus romanus. Seremos quen de deseñar unha nova cidade? - Xeramos ideas e compartímolas - Investigamos e elaboramos - Comunicamos os resultados e debatemo - Valoramos múltiples perspectivas	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Os gladiadores, heroes da arena do anfiteatro?	Rúbrica de aprendizaxe	Situar no espazo e no tempo Contrastar fontes Pensar criticamente Interpretar a multicausalidade Analizar procesos históricos Valorar o patrimonio colectivo Poñerse na súa mentalidade Favorecer a igualdade de xénero Organizar a información Resolver retos	
Analizo unha obra arquitectónica	Afondamos no oráculo de Delfos, no que se conserva del e nas sibilas ou pitonisas? - Xeramos ideas - Investigamos e informámonos - Elaboramos e comunicamos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Os xogos olímpicos, onte e hoxe	Rúbrica de aprendizaxe	Valorar o patrimonio colectivo Pensar criticamente Relacionar pasado e presente Recoñecer a multiculturalidade Contrastar fontes Poñerse na súa mentalidade Situar no espazo e no tempo Analizar procesos históricos Organizar a información Resolver retos	
Analizo un plano urbano	Como podemos valorar a protección do noso patrimonio romano? - Xero ideas - Elaboro - Investigo - Comunico e debatemos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Exploramos unha vila romana do século IV?	Rúbrica de aprendizaxe	Contrastar fontes Poñerse na súa mentalidade Favorecer a igualdade de xénero Valorar o patrimonio colectivo Situar no espazo e no tempo Analizar procesos históricos Interpretar a multicausalidade Organizar a información Resolver retos Pensar criticamente	

ÍNDICE XEOGRAFÍA E HISTORIA 2 COMUNIDADE EN REDE ESO

TEMA	EMPEZAMOS			DESENVOL
	Vídeo	Acepto o reto!	Aprenderás a:	Saberes básicos
1 A pegada andalusí. O inicio da Idade Media	A fragmentación do mundo antigo	Que din as palabras sobre o noso legado andalusí?	• Analizar os procesos que deron comezo á Idade Media, coa formación de Bizancio, os reinos xermánicos e a aparición do islam na área mediterránea. • Analizar a evolución de Bizancio, do reino dos francos e do reino visigodo de Toledo. • Situar no espazo e no tempo o imperio islámico e A-Andalus. • Valorar o patrimonio artístico e cultural cristián e andalusí. • Aprender a analizar un mapa medieval.	1. Como se iniciou a Idade Media? 2. Foi o Imperio bizantino unha continuidade do romano? 3. Como transformaron Europa os reinos xermánicos? 4. Que supuxo a chegada dos visigodos a Hispania? 5. Conseguiu Cartomagno crear un grande Imperio cristián? 6. Como foi a arte cristiá en Oriente e Occidente? 7. Como xurdiu e se expandiu o Islam? 8. Al-Andalus. Como se orixinou e evoluciona? 9. De onde proviña a prosperidade económica? 10. Como se vivía na cidade andalusí? 11. Por que seguimos admirando a arte andalusí?
2 Guerrear, orar ou cultivar a terra. A Europa feudal	En que se fundamentaba a sociedade feudal?	Que din as palabras sobre o noso legado andalusí?	• Analizar por que xurdiu un novo sistema político, económico e social (feudalismo), e que características tiña. • Pensar criticamente en como era a sociedade estamental. • Contrastar fontes sobre a nobreza, clero e campesiñado, e analizar as súas relacións e formas de vida. • Valorar o patrimonio artístico románico. • Aprender a realizar un plano a partir dun debuxo.	1. Por que se implantou o feudalismo en Europa? 2. A quen beneficiaba a sociedade estamental? 3. Como se organizaba un feudo? 4. Como vivían os nobres? 5. Era o castelo un espazo para a defensa? 6. Como vivían os campesiños? 7. Que lugar ocupaba a Igrexa na sociedade feudal? 8. Que obrigas comportaba a vida monacal? 9. A arquitectura románica, un estilo propiamente europeo? 10. A pintura e a escultura románicas, unha arte esencialmente relixiosa?
3 Por camiños e murallas. O renacer das cidades	Os gremios nas cidades medievais	Que se servía nun banquete medieval?	• Interpretar as causas do desenvolvemento das cidades e dos intercambios comerciais. • Analizar os procesos que impulsaron o poder real e o xurdimento da burguesía. • Interpretar as causas e as consecuencias da Peste Negra en Europa. • Valorar o patrimonio histórico e artístico do Gótico. • Aprender a comentar o plano dunha cidade medieval.	1. Que impulso o renacer urbano? 2. Como se produciu a expansión comercial? 3. Como eran as cidades medievais? 4. Como vivían os habitantes da cidade medieval? 5. Quen mandaba durante a Idade Media? 6. Como afectou a Peste Negra á sociedade europea? 7. Por que nos fascinan as catedrais góticas? 8. Son naturalistas a escultura e a pintura gótica?
4 Conquista e repoboación. Os reinos cristiáns peninsulares	Como se consolidaron os reinos peninsulares?	Sodes capaces de deseñar un xogo sobre a Idade Media?	• Analizar o proceso de creación e consolidación dos reinos cristiáns e o avance das fronteiras. • Recoñecer a multiculturalidade que levou canda si a conquista cristiá. • Analizar a evolución das Coroas de Castela e de Aragón e do reino de Navarra. • Valorar o patrimonio románico e gótico peninsular. • Aprender a analizar unha pintura románica.	1. Como naceron os reinos cristiáns entre os séculos VIII-X? 2. Como avanzou a conquista cristiá entre os séculos XI-XIII? 3. Que transformacións sociais trouxo a expansión territorial? 4. Que importancia tivo o Camiño de Santiago? 5. Como era a Coroa de Castela? 6. Como evoluciona o reino de Navarra? 7. Como era a Coroa de Aragón? 8. Por que foi tan conflictiva a Idade Media? 9. Como é a arte románica peninsular? 10. Como é a arte gótica peninsular?
D O reino de Galicia na Idade Media				1. O reino suero de Galicia 2. O reino de Galicia entre os séculos VIII-XIII 3. Sociedade e economía en Galicia 4. A revolta irmandiña en Galicia 5. Arte románica en Galicia 6. Arte gótica en Galicia
5 Novos mundos, antigas culturas. O inicio da Idade Moderna	Cristovo Colón e a chegada a América	Que impresión causaron os aztecas aos primeiros conquistadores españois?	• Interpretar as causas que iniciaron a Idade Moderna. • Contrastar fontes e situar no espazo e no tempo as grandes expedicións marítimas e as súas consecuencias. • Analizar o proceso de construción da monarquía dos Reis Católicos e as súas características. • Interpretar a multiculturalidade a partir do coñecemento dos pobos precolombianos. • Aprender a analizar unha recreación virtual.	1. Como cambiou Europa na Idade Moderna? 2. Que nova monarquía crearon os Reis Católicos? 3. Como se organizou a monarquía autoritaria? 4. Que buscaba Colón ao emprender a súa viaxe? 5. Querían Magalhães e Elcano dar a volta ao mundo? 6. Que pobos atoparon no Novo Mundo? 7. Por que os pobos precolombianos construíron grandes pirámides?
6 Erasmus, mestre do Humanismo. A época renacentista	A invención da imprenta	Por que as bolsas europeas de mobilidade para estudantes se chaman Erasmus?	• Analizar como xurdiu o Humanismo no século XV e en que consistiu. • Analizar o impacto da invención da imprenta e a súa contribución á cultura europea. • Interpretar as causas da Reforma protestante e a Contrarreforma católica e as súas consecuencias. • Valorar o patrimonio artístico e cultural do Renacemento. • Aprender a analizar unha imaxe como fonte histórica.	1. Como contribuíu a imprenta á difusión do Humanismo? 2. Por que quixo Lutero reformar a Igrexa? 3. Como reaccionou a Igrexa católica á Reforma? 4. O Renacemento, ruptura artística ou retorno á Antigüidade? 5. Como buscaban a beleza os artistas? 6. A perspectiva, a grande innovación da pintura renacentista? 7. Onde se expandiu o Renacemento?

VEMOS		AVALIAMOS		COMPETENCIAS ESPECÍFICAS	ODS
Aprendo a aprender	Resolvo o reto	Avalío os meus saberes e competencias	Valoro a miña aprendizaxe		
Analizo un mapa medieval	Que din as palabras sobre o noso legado andalusí? • Xeramos ideas • Investigamos e valoramos • Comunicamos os resultados e debatemos	Valoro a miña aprendizaxe Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Contribuíu Al-Andalus a mellorar a nosa saúde?	Rúbrica de aprendizaxe	Analizar procesos históricos Situár no espazo e no tempo Relacionar pasado e presente Poñerse na súa mentalidade Valorar o patrimonio colectivo Interpretar a multicausalidade Contribuír á cultura mundial Recoñecer a multiculturalidade Pensar criticamente Contrastar fontes Favorecer a igualdade de xénero Organizar a información Resolver retos	
Realizo un plano a partir dun debuxo	Que relación existe entre Harry Potter e os bestiarios medievais? • Xeramos ideas • Investigamos, elaboramos e comparamos • Comunicamos os resultados e reflexionamos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Por que se levou a cabo a cruzada albigense?	Rúbrica de aprendizaxe	Analizar procesos históricos Situár no espazo e no tempo Relacionar pasado e presente Poñerse na súa mentalidade Valorar o patrimonio colectivo Interpretar a multicausalidade Pensar criticamente Contrastar fontes Favorecer a igualdade de xénero Organizar a información Resolver retos	
Comento o plano dunha cidade medieval	Que se servía nun banquete medieval? • Xeramos ideas • Investigamos, elaboramos e revisamos • Publicamos a solución	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Que supuxo o Período Cálido Medieval?	Rúbrica de aprendizaxe	Analizar procesos históricos Situár no espazo e no tempo Relacionar pasado e presente Poñerse na súa mentalidade Valorar o patrimonio colectivo Interpretar a multicausalidade Pensar criticamente Contrastar fontes Organizar a información Resolver retos	
Analizo unha pintura románica	Sodes capaces de deseñar un xogo sobre a Idade Media? • Xeramos ideas • Elaboramos e revisamos • Comunicamos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Por que se produciu o pogrom de 1391?	Rúbrica de aprendizaxe	Analizar procesos históricos Situár no espazo e no tempo Relacionar pasado e presente Poñerse na súa mentalidade Valorar o patrimonio colectivo Interpretar a multicausalidade Pensar criticamente Contrastar fontes Contribuír á cultura europea Organizar a información Resolver retos	
Analizo unha recreación virtual	Que impresión causaron os aztecas aos primeiros conquistadores españois? • Xeramos ideas • Investigamos e elaboramos • Comunicamos os resultados	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Unha nova ruta da seda?	Rúbrica de aprendizaxe	Analizar procesos históricos Situár no espazo e no tempo Relacionar pasado e presente Poñerse na súa mentalidade Recoñecer a multiculturalidade Valorar o patrimonio colectivo Interpretar a multicausalidade Pensar criticamente Contrastar fontes Contribuír á cultura europea Organizar a información Resolver retos	
Analizo unha imaxe como fonte histórica	Por que as bolsas europeas de mobilidade para estudantes se chaman Erasmus? • Xeramos ideas • Investigamos e elaboramos • Comunicamos os resultados e debatemos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Nebrija, un humanista valente e innovador	Rúbrica de aprendizaxe	Analizar procesos históricos Situár no espazo e no tempo Relacionar pasado e presente Poñerse na súa mentalidade Valorar o patrimonio colectivo Interpretar a multicausalidade Contribuír á cultura europea Recoñecer a multiculturalidade Pensar criticamente Contrastar fontes Favorecer a igualdade de xénero Organizar a información Resolver retos	

ÍNDICE XEOGRAFÍA E HISTORIA 2 COMUNIDADE EN REDE ESO

TEMA	EMPEZAMOS			DESENVOL
	Vídeo	Acepto o reto!	Aprenderás a:	Saberes básicos
7 Luces e sombras dun imperio. A dinastía dos Austrias	O comercio con América no século XVI	Que mensaxe transmite a escultura da época dos Austrias?	- Analizar como se creou e gobernou o Imperio dos Austrias. - Analizar o proceso de conquista e colonización de América e as súas consecuencias. - Pensar criticamente as características sociais da época. - Interpretar as causas da perda da hexemonía dos Austrias en Europa. - Valorar o patrimonio artístico renacentista e barroco. - Aprender a analizar un cadro histórico.	- Cal foi a orixe do Imperio de Carlos V? - Como se produciu a conquista de América? - Explotación das Indias e sociedade colonial - Cal foi o impacto de América na economía e na sociedade españolas? - Filipe II, como gobernar un inmenso Imperio? - O Renacemento en España - Por que se produciu unha crise económica durante o século XVII? - Como perderon a súa hexemonía os Austrias do século XVII? - Como era e vivía a sociedade hispánica? - Cal é o legado da arquitectura e da escultura barroca española? - Que funcións cumpría a pintura barroca española?
8 O palacio, símbolo do poder absoluto. O século XVII en Europa	Galileo e a revolución científica	Parecíanse o palacio del Buen Retiro e o de Versalles?	- Interpretar as causas que levaron aos países europeos a enfrontarse nunha longa guerra e as consecuencias da Paz de Westfalia. - Analizar os novos sistemas políticos, absolutismo e parlamentarismo, e os cambios económicos do século XVII. - Valorar o patrimonio científico e artístico da época barroca. - Aprender a analizar e comparar textos.	- A quen enfrontou a Guerra dos Trinta Anos? - Como xurdiu a monarquía absoluta? - Onde xurdiu o parlamentarismo? - Un período de crise e cambios económicos? - Como se produciu a revolución científica? - O Barroco, a arte da emoción e da propaganda? - Por que son tan expresivos a escultura e a pintura barrocas?
D Galicia na Idade Moderna				- A integración de Galicia na monarquía hispánica - A sociedade nos séculos XVI e XVII - Economía nos séculos XVI e XVII - O Barroco galego
Colaboramos e comunicamos. Historia				
9 Combater o cambio climático. Apostemos por un futuro sostible	Estamos ante unha emerxencia climática?	Que postura adoptamos na conferencia sobre o clima?	- Analizar os factores que provocan o cambio climático. - Recoñecer como a situación actual é insostible para o planeta. - Valorar como un cambio a escala individual pode provocar un cambio a escala mundial. - Analizar datos e debater sobre o cambio climático.	- Que é e que provoca o cambio climático? - Como nos afecta o quecemento da Terra? - Aumenta o cambio climático as desigualdades? - Cal podería ser o seu impacto no futuro? - As desigualdades na pegada ecolóxica - Como afrontar a emerxencia climática?
10 Un crecemento desigual. A poboación mundial	2100, a poboación do futuro	Como evoluciona a poboación na vosa contorna xeográfica?	- Recoñecer como se distribúe a poboación polo mundo. - Interpretar que indicadores son necesarios para estudar a demografía dun país. - Analizar que é a transición demográfica e onde medra máis a poboación. - Pensar criticamente sobre a relación, recursos, territorio e poboación. - Elaborar e interpretar unha pirámide de poboación.	¿Cantos somos e como nos distribuímos? - Que indicadores utilizamos para estudar a poboación? - Que é a transición demográfica? - Onde medra máis a poboación? - Como podemos clasificar a poboación por grupos? - Que é unha pirámide de poboación? - Que características demográficas presenta Europa? - Por que España non chega ao relevo xeracional? - Recursos, territorio e poboación - A poboación en Galicia
11 Cada vez máis e máis grandes. As cidades	En 2035, haberá cidades máis grandes que toda España?	Que podemos facer para ter unha cidade máis limpa e sostible?	- Analizar por que o mundo se volveu máis urbano. - Recoñecer como son as cidades e que actividades se desenvolven nelas. - Interpretar a evolución das cidades e como serán as cidades do futuro. - Valorar como son as características das cidades europeas e españolas. - Aprender a analizar un plano urbano.	- Por que o mundo é cada vez máis urbano? - Que son as cidades? - Como evolucionaron as cidades? - Que forma teñen as cidades? - Que actividades acollen as grandes cidades? - Ter cada zona da cidade unha actividade propia? - Como será a cidade do futuro? - Como son as cidades europeas? E as españolas? - As cidades de Galicia
Colaboramos e comunicamos. Xeografía				
Atlas Temático do Mundo				

VEMOS		AVALIAMOS		COMPETENCIAS ESPECÍFICAS	ODS
Aprendo a aprender	Resolvo o reto	Avalío os meus saberes e competencias	Valoro a miña aprendizaxe		
Analizo unha pintura histórica do Barroco	Que mensaxe transmite a escultura da época dos Austrias? • Xero ideas • Investigamos e revisamos • Elaboramos e comunicamos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Como eran as cidades do Novo Mundo?	Rúbrica de aprendizaxe	Analizar procesos históricos Relacionar pasado e presente Poñerse na súa mentalidade Valorar o patrimonio colectivo Interpretar a multicausalidade Asumir un compromiso persoal Pensar criticamente Contrastar fontes Favorecer a igualdade de xénero Organizar a información Resolver retos	
Analizo e comparo textos	Parecíanse o palacio del Buen Retiro e o de Versalles? • Xero ideas • Investigamos e revisamos • Probamos a nosa destreza • Elaboramos e comunicamos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Por que foi perseguida a poboación xitana?	Rúbrica de aprendizaxe	Analizar procesos históricos Relacionar pasado e presente Poñerse na súa mentalidade Valorar o patrimonio colectivo Interpretar a multicausalidade Contribuír á cultura europea Recoñecer a multiculturalidade Pensar criticamente Contrastar fontes Favorecer a igualdade de xénero Organizar a información Resolver retos	
Consulto e interpreto predicións climáticas	Que postura adoptamos na conferencia sobre o clima? • Xeramos ideas • Investigamos e elaboramos • Comunicamos os resultados e propoñemos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Pode ser o hidroxeno verde a solución ao cambio climático?	Rúbrica de aprendizaxe	Pensar criticamente Contrastar fontes Interpretar a multicausalidade Adoptar un compromiso colectivo Analizar procesos xeográficos Asumir un compromiso persoal Organizar a información Resolver retos	
Elaboro e interpreto unha pirámide de poboación	Como evolucionou a poboación na vosa contorna xeográfica? • Xeramos ideas • Valoramos múltiples perspectivas • Investigamos e revisamos • Elaboramos e comunicamos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: O reto do envellecemento da poboación	Rúbrica de aprendizaxe	Interpretar a multicausalidade Analizar procesos xeográficos Contribuír á cultura mundial Organizar a información Adoptar un compromiso colectivo Pensar criticamente Resolver retos Contrastar fontes Pensar criticamente	
Analizo un plano urbano	Que podemos facer para ter unha cidade máis limpa e sostible? • Xeramos ideas • Valoramos múltiples perspectivas • Probamos as nosas destrezas • Publicamos a solución	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Viviremos mellor en cidades intelixentes?	Rúbrica de aprendizaxe	Contrastar fontes Pensar criticamente Analizar procesos xeográficos Representar e observar a localización Asumir un compromiso persoal e colectivo Observar a localización Organizar a información Adoptar un compromiso colectivo Resolver retos	

ÍNDICE XEOGRAFÍA E HISTORIA 3 COMUNIDADE EN REDE ESO

TEMA	EMPEZAMOS			DESENVOL
	Vídeo	Acepto o reto!	Aprenderás a:	Saberes básicos
1 As paisaxes cambiantes. Lembra... O medio físico	España, é realmente un país montañoso?	Como modificou a paisaxe a erupción volcánica da illa de La Palma?	• Observar a localización das principais unidades do relevo do mundo, Europa e España. • Coñecer que tipos de climas e paisaxes se dan en España e no mundo. • Valorar os espazos naturais protexidos e coñecer os problemas e retos medioambientais que enfrenta España. • Aprender a comentar gráficos xeográficos.	1. Cales son as principais unidades do relevo terrestre 2. Como son o relevo e os ríos de Europa? 3. Como é o relevo de España? 4. Como son as costas e os ríos de España? 5. Que entendemos por paisaxe? 6. Cales son os espazos naturais protexidos en España? 7. Por que son tan diferentes as paisaxes da Terra? 8. Que problemas e retos medioambientais enfrenta España?
2 Construíndo Europa A organización política dos Estados	Que fai a Unión Europea	Como podemos axudar á UE a cumprir os seus obxectivos?	• Contrastar con fontes que é o Estado e coñecer cales son as súas funcións e como se goberna. • Valorar que é a UE e cales son os seus obxectivos e o seu funcionamento. • Contribuír á cultura mundial analizando o papel que representan as grandes potencias e os países emerxentes e coñecer as súas relacións. • Analizar unha páxina web institucional.	1. Que é e que funcións ten o Estado? 2. Como se gobernan os Estados? 3. Como funciona o Estado español? 4. Que obxectivos persegue a Unión Europea? 5. Que son as relacións internacionais?
3 Unha revolución dixital global. A organización da economía	A tecnoloxía como pulo da globalización comercial	Como podemos aproveitar a revolución dixital global?	• Interpretar a multicausalidade na organización do sistema produtivo. • Analizar os diversos sistemas económicos. • Organizar a información sobre o funcionamento do mundo globalizado. • Pensar criticamente nas consecuencias da globalización. • Aprender a analizar unha infografía.	1. Que é a actividade económica? 2. Como se organiza o sistema produtivo? 3. Os sistemas económicos 4. Vivimos nun mundo globalizado? 5. Que impulsa a globalización? 6. As multinacionais, protagonistas da globalización 7. A quen beneficia a globalización?
4 Un mundo de migrantes. Os movementos de poboación	Por que emigran as persoas?	Como loitar contra o despoboamento das zonas rurais de España?	• Analizar que son os movementos migratorios e cales son as súas causas e consecuencias, ademais de situalos no espazo e no tempo. • Recoñecer como as migracións actuais diversifican a poboación. • Valorar como a migración contribúe ao desenvolvemento sustentable. • Analizar a prensa e debater sobre a inmigración.	1. Que son as migracións? 2. A que se deben as migracións? 3. Cales son os principais fluxos migratorios mundiais? 4. Migrantes nun mundo globalizado 5. Como son os movementos migratorios en Europa? 6. A evolución da migración española 7. España, destino de inmigrantes 8. Cales son os retos demográficos de España?
5 O sustento da Humanidade. A alimentación mundial	A alimentación, un problema de produción ou de reparto?	Estase producindo comida para posteriormente tirala?	• Interpretar a multicausalidade dos factores que inflúen nas actividades agrarias. • Observar a localización das principais paisaxes agrarias do mundo. • Organizar a información que distingue os sistemas agrarios tradicionais dos evolucionados. • Asumir un compromiso colectivo coa sustentabilidade do sector primario. • Aprender a comentar unha fotografía panorámica.	1. De onde proceden os nosos alimentos? 2. Que factores inflúen nas actividades agrarias? 3. Como conforma o ser humano as paisaxes agrarias? 4. Como se cultiva no mundo? 5. Por que producen menos os sistemas agrarios tradicionais? 6. Cara a onde se dirixen os sistemas agrarios evolucionados? 7. É sustentable a ganadería actual? 8. Existen alternativas sustentables á pesca de captura?
6 Un sector estratéxico. O sector secundario no século XXI	A robotización, unha ameaza ou un reto de futuro?	Hai que relocar a industria? Que papel pode xogar a robotización?	• Analizar o proceso de cambio das actividades industriais a partir da evolución dos procesos de produción. • Pensar criticamente sobre os cambios que comporta a revolución tecnolóxica da industria 4.0. • Observar a localización dos espazos industriais. • Organizar a información sobre a importancia que teñen as fontes de enerxía e a minaría para a industria. • Aprender a interpretar unha factura da luz.	1. Que actividades inclúe o sector secundario? 2. Como evolucionou a actividade industrial? 3. Estamos inmersos na Cuarta Revolución Industrial? 4. Onde se localizan os espazos industriais? 5. Cales son as grandes rexións industriais do mundo? 6. Que fontes de enerxía move o mundo? 7. Existe un problema enerxético? 8. Como está cambiando a industria mineira?
7 Un mundo interconectado. Os desafíos do sector terciario	Os nosos actuais modelos de comercio e transporte, son sustentables?	Pode un só barco cambiar o comercio mundial?	• Organizar a información das actividades incluídas no sector terciario. • Analizar a importancia das actividades do sector servizos para a economía e a sociedade. • Pensar criticamente sobre o impacto espacial das actividades do sector terciario. • Analizar o proceso evolutivo do cuaternario. • Aprender a elaborar un DAFO.	1. Que importancia ten o sector servizos? 2. Por que o transporte é un sector estratéxico? 3. Existe unha revolución nas formas de mobilidade? 4. Que importancia teñen as actividades comerciais? 5. Cales son as tendencias do comercio de bens e servizos? 6. Que impacto teñen as actividades turísticas? 7. Que papel xogan os servizos de comunicación? 8. Cara a un novo sector cuaternario?
8 Un modelo para o século XXI. A UE na economía global	O papel da UE na economía global	Pode ser a UE un modelo de desenvolvemento económico sustentable e inclusivo?	• Analizar a importancia da UE na economía global e asumir un compromiso colectivo ante o desafío das políticas medioambientais. • Contrastar fontes sobre o peso e o futuro dos sectores económicos na UE. • Pensar criticamente sobre se é posible unha transición enerxética na UE. • Aprender a elaborar e analizar un mapa coroplético.	1. A Unión Europea nun mundo global 2. Que papel representa o sector primario na UE? 3. É posible unha transición enerxética na UE? 4. Que papel representa o sector secundario na UE? 5. Que fortalezas ten o sector terciario na UE?

VEMOS		AVALIAMOS		COMPETENCIAS ESPECÍFICAS	ODS
Aprendo a aprender	Resolvo o reto	Avalío os meus saberes e competencias	Valoro a miña aprendizaxe		
Comento gráficos xeográficos	Como modificou a paisaxe a erupción volcánica da illa de La Palma? - Xeramos ideas - Investigamos e revisamos - Elaboramos e comunicamos	Resumo o esencial Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Cabañeros, un parque nacional protexido	Rúbrica de aprendizaxe	Observar a localización Organizar a información Representar a localización Interpretar a multicausalidade Valorar o patrimonio colectivo Asumir un compromiso personal Adoptar un compromiso colectivo Resolver retos	
Analizo unha páxina web institucional	Como podemos axudar á UE a cumprir os seus obxectivos? - Xeramos ideas e compartímolos - Investigamos e elaboramos - Comunicamos os resultados e debatemos	Resumo o esencial Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Por que houbo un asalto ao Capitolio dos EUA?	Rúbrica de aprendizaxe	Contrastar fontes Organizar a información Pensar criticamente Contribuír á cultura mundial Adoptar un compromiso colectivo Resolver retos	
Analizo unha infografía	Como podemos aproveitar a revolución dixital global? - Xeramos ideas e valoramos - Investigamos - Elaboramos e comunicamos	Resumo o esencial Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Como funciona unha empresa globalizada?	Rúbrica de aprendizaxe	Pensar criticamente Asumir un compromiso persoal Interpretar a multicausalidade Organizar a información Analizar procesos xeográficos Recoñecer a multiculturalidade Observar a localización Resolver retos	
Analizo prensa e debate sobre inmigración	Como loitar contra o despoboamento das zonas rurais de España? - Xeramos ideas - Investigamos e revisamos - Probamos as nosas destrezas - Publicamos a solución	Resumo o esencial Avalío os meus saberes Avalío as miñas competencias: Todos somos migrantes	Rúbrica de aprendizaxe	Contrastar fontes Interpretar a multicausalidade Organizar a información Adoptar un compromiso colectivo Observar a localización Analizar procesos xeográficos Resolver retos	
Comento unha fotografía panorámica	Estase producindo comida para posteriormente tirala? - Xeramos ideas - Investigamos e revisamos - Elaboramos e publicamos a solución	Resumo o esencial Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Son os sistemas silvopastorais unha solución á deforestación?	Rúbrica de aprendizaxe	Organizar a información Valorar o patrimonio colectivo Interpretar a multicausalidade Contrastar fontes Analizar procesos xeográficos Observar a localización Asumir un compromiso colectivo Favorecer a igualdade de xénero Resolver retos	
Interpreto a factura da luz	Hai que relocar a industria? Que papel pode xogar a robotización? - Xeramos ideas - Investigamos e revisamos - Debatemos e comunicamos	Resumo o esencial Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Que hai detrás dos nosos teléfonos móbiles?	Rúbrica de aprendizaxe	Contrastar fontes Analizar procesos xeográficos Pensar criticamente Organizar a información Interpretar a multicausalidade Observar a localización Asumir un compromiso colectivo Resolver retos	
Elaboro un DAFO	Pode un só barco cambiar o comercio mundial? - Xeramos ideas - Investigamos e revisamos - Elaboramos e publicamos a solución	Resumo o esencial Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: É posible a mobilidade urbana sustentable?	Rúbrica de aprendizaxe	Contrastar fontes Observar a localización Analizar procesos xeográficos Poñerse no seu lugar Organizar a información Interpretar a multicausalidade Pensar criticamente Valorar o patrimonio colectivo Resolver retos	
Elaboro e analizo un mapa coroplético	Pode ser a UE un modelo de desenvolvemento económico sustentable e inclusivo? - Xeramos ideas - Investigamos - Elaboramos e comunicamos a solución	Resumo o esencial Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Pode a UE solucionar a crise dos chips?	Rúbrica de aprendizaxe	Adoptar un compromiso colectivo Contrastar fontes Pensar criticamente Asumir un compromiso colectivo Resolver retos Organizar a información	

ÍNDICE XEOGRAFÍA E HISTORIA 3 COMUNIDADE EN REDE ESO

TEMA	EMPEZAMOS			DESENVOL
	Vídeo	Acepto o reto!	Aprenderás a:	Saberes básicos
9 Desafíos e incertezas. A economía española	A situación da economía española	Que impacto tivo a pandemia do coronavirus na economía española?	- Organizar a información sobre a situación da economía española na actualidade. - Analizar a evolución dos sectores económicos en España, así como os seus desafíos de futuro. - Observar a localización da industria española. - Valorar o patrimonio colectivo dos espazos turísticos de España. - Aprender a comentar un mapa de fluxos.	- Que papel ten o sector primario na economía española? - Países agrícolas españolas - É España unha potencia agrícola exportadora? - É posible unha transición enerxética en España? - Onde se localiza a industria en España? - Cara a onde se dirixe a industria española? - Que retos ten o transporte en España? - É España un país exportador? - Cal é a situación do turismo español na actualidade?
10 Un mundo desigual e ameazado? O desenvolvemento sustentable	O equilibrio no teito do mundo	Como conseguir que o noso consumo produza menos residuos?	- Valorar o patrimonio colectivo do medio ambiente e a necesidade da súa protección. - Interpretar a multicausalidade das enormes desigualdades que hai no mundo actual. - Contrastar fontes sobre o desenvolvemento humano. - Asumir un compromiso para equilibrar as desigualdades sociais. - Aprender como interpretar indicadores medioambientais.	- É sustentable o actual modelo de crecemento económico? - Como se reparte a riqueza no mundo? - É o desenvolvemento humano igual en todos os países? - Equilibrouse o desenvolvemento social? - Como podemos corrixir estas desigualdades? - Cumpren a UE e España cos ODS?
D Xeografía física, económica e política de Galicia			- Observar o relevo, as costas e os ríos de Galicia. - Analizar a actividade económica galega. - Recoñecer as paisaxes agrícolas galegas. - Analizar as industrias galegas. - Interpretar como se organiza territorialmente Galicia. - Recoñecer as súas institucións de goberno. - Valorar a participación de Galicia na Unión Europea.	- Cales son as unidades do relevo galego? - Como son as costas e os ríos de Galicia? - Que actividades do sector primario son importantes? - Cales son as paisaxes agrícolas galegas? - Que caracteriza a minaría, a enerxía e a construción? - Que tipo de actividades industriais hai en Galicia? - Como se desenvolven os servizos en Galicia? - Como é a organización territorial en Galicia? - Que é o Estatuto e que institucións existen? - Como participa Galicia no marco económico da Unión Europea?
11 Como se pasou da servidume á cidadanía?	O Titanic, testemuño da época industrial	Por que conmemorar o inicio dunha nova era supuxo a adopción dun novo calendario?	- Contrastar fontes sobre a sociedade do Antigo Réxime. - Relacionar o pasado e o presente das formas de pensar da Ilustración. - Analizar o proceso histórico da chegada dos Borbóns a España e da Ilustración española. - Interpretar a multicausalidade da Revolución francesa e situar as súas fases. - Aprender a comentar un texto histórico.	- Como eran a agricultura e a sociedade do Antigo Réxime? - Por que medrou a riqueza e mallo poder da burguesía? - Que novos xeitos de pensar xurdiron no século XVIII? - Que alternativa se creou fronte á monarquía absoluta? - Como accedieron os Borbóns ao trono español? - Que impacto tivo a Ilustración en España? - A Revolución francesa. Foi 1789 o ano do Terceiro Estado? - Aceitou o rei de Francia a monarquía constitucional? - Que mudou coa república francesa? - Como rematou a Revolución francesa? - Que cambiou a arte do século XVIII? - Por que Goya representa o nacemento da arte contemporánea?
12 Como mudou o mundo coa industrialización?	1789, comezou todo coa toma da Bastilla?	Como puido Nellie Bly dar a volta ao mundo en 72 días?	- Interpretar a multicausalidade na orixe do proceso da industrialización. - Contrastar fontes sobre o traballo nas minas e nas fábricas. - Relacionar o pasado e o presente dos cambios económicos, sociais e laborais das revolucións industriais. - Organizar a información da economía e a sociedade do século XIX en España. - Aprender a analizar un proceso produtivo.	- Que revolucións simultáneas estimularon a industrialización? - Que sectores lideraron a Primeira Revolución Industrial? - Como eran as primeiras fábricas? - Como cambiaron os transportes e o comercio? - Que é o capitalismo industrial e como se espallou? - Que nova sociedade trouxo a industrialización? - Que cambiou durante a Segunda Revolución Industrial? - Por que España perdeu o tren da modernización agrícola? - A que se debeu o atraso da industrialización en España? - Que trazos tiña a sociedade española do século XIX?
D Galicia nos séculos XVIII e XIX			- Organizar a información sobre a economía de Galicia do século XVIII. - Interpretar a multicausalidade sobre o lento desenvolvemento da industrialización do territorio galego no século XIX. - Analizar os procesos históricos dos séculos XVIII e XIX acontecidos en Galicia. - Valorar o patrimonio colectivo da arte dos séculos XVIII e XIX en Galicia.	- Galicia no século XVIII - Galicia no século XIX - A arte dos séculos XVIII e XIX en Galicia
Colaboramos e comunicamos				- Creamos e xogamos. ArqueoGAME, o xogo do arqueólogo sagaz - Escribimolles unha carta ao xornal The Herald. A maldición de Tutankamon - Realizamos un mapa dixital. Que aventuras agardan a Ulises? - Elaboramos un conto clásico. Os traballos de Hércules - Presentamos unha campaña en favor do patrimonio. Un descubrimento arqueolóxico

VEMOS		AVALIAMOS		COMPETENCIAS ESPECÍFICAS	ODS
Aprendo a aprender	Resolvo o reto	Avalío os meus saberes e competencias	Valoro a miña aprendizaxe		
Comento un mapa de fluxos	Que impacto tivo a pandemia do coronavirus na economía española? • Xeramos ideas • Investigamos e revisamos • Elaboramos e comunicamos	Resumo o esencial Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Que desigualdades laborais sofren as mulleres?	Rúbrica de aprendizaxe	Organizar a información Contrastar fontes Observar a localización Analizar procesos xeográficos Interpretar a multicausalidade Asumir un compromiso personal Representar a localización Valorar o patrimonio colectivo Resolver retos	
Interpreto indicadores medioambientais	Como conseguir que o noso consumo produza menos residuos? • Xeramos ideas • Investigamos e revisamos • Elaboramos e comunicamos	Resumo o esencial Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Poderá quantarse Helsinki sen emisións de CO₂?	Rúbrica de aprendizaxe	Valorar o patrimonio colectivo Observar a localización Interpretar a multicausalidade Contrastar fontes Favorecer a igualdade de xénero Asumir un compromiso personal Valorar o patrimonio colectivo Pensar criticamente Organizar a información Resolver retos	
					
Comento un texto histórico	Por que conmemorar o inicio dunha nova era supuxo a adopción dun novo calendario? • Xeramos ideas e compartímolos • Investigamos e elaboramos • Debatenos e comunicamos	Resumo o esencial Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias:	Rúbrica de aprendizaxe	Organizar a información Contrastar fontes Interpretar a multicausalidade Pensar criticamente Analizar procesos históricos Relacionar pasado e presente Poñerse na súa mentalidade Valorar o patrimonio colectivo Resolver retos	
Analizo un proceso de produción industrial	Como puido Nellie Bly dar a volta ao mundo en 72 días? • Xeramos ideas • Investigamos e revisamos • Publicamos a solución	Resumo o esencial Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias:	Rúbrica de aprendizaxe	Situar no espazo e tempo Interpretar a multicausalidade Organizar a información Analizar procesos históricos Valorar o patrimonio colectivo Contrastar fontes Relacionar pasado e presente Resolver retos	
					

ÍNDICE XEOGRAFÍA E HISTORIA 4 COMUNIDADE EN REDE ESO

TEMA	EMPEZAMOS			DESENVOL
	Vídeo	Acepto o reto!	Aprenderás a:	Saberes básicos
D1 A Europa xurdida das revolucións liberais				1. Por que a Revolución francesa puxo as bases do mundo contemporáneo? 2. Como conseguiu Napoleón dominar Europa? 3. Como se consolidaron os sistemas liberais? 4. Por que se crearon novos Estados en Europa? 5. Como xurdiu e medrou o movemento obreiro? 6. Xurdiu unha nova arte para a burguesía?
2 Da monarquía absolutista á parlamentaria O século XIX en España	O camiño cara ao liberalismo en España	Serías capaz de desenmascarar e impedir a fraude electoral?	• Pensar criticamente en por que se produciu unha guerra contra Francia. • Analizar os procesos históricos dos reinados de Fernando VII e a súa filla Isabel II. • Interpretar a multicausalidade do fracaso do Sexenio Democrático. • Organizar a información do movemento obreiro e a arte do século XIX en España. • Aprender a analizar unha pintura histórica.	1. Qué motivou unha guerra contra Francia (1808-1814)? 2. Por que xerou un desencanto Fernando VII (1814-1833)? 3. Consolidou Isabel II a monarquía liberal (1833-1868)? 4. A que se debeu o fracaso do Sexenio Democrático (1868-1875)? 5. Que supuxo a "Restauración" monárquica (1875-1898)? 6. Como se iniciou o movemento obreiro en España? 7. Que políticas destacaron en Galicia no século XIX? 8. Por que a arte do XIX foi tradicional e moderna á vez?
3 A guerra que cambiou o mundo Imperialismo e Gran Guerra	A primeira guerra que mobilizou o mundo	Poderías construír un espazo de memoria da Gran Guerra (1914-1918)?	• Recoñecer os procesos de formación e organización dos imperios coloniais. • Interpretar os conflitos que derivaron no estado dunha guerra mundial. • Analizar a guerra e as súas consecuencias. • Interpretar a multicausalidade no inicio dunha revolución en Rusia. • Aprender a interpretar cambios territoriais nun mapa.	1. Qué impulsou ás potencias europeas a conquistar imperios? 2. Como repartiron o mundo os grandes imperios? 3. Que impacto tivo a expansión imperialista? 4. Por que estalou unha guerra mundial no 1914? 5. Por que se denominou a Gran Guerra? 6. Febreiro do 1917, por que estalou unha revolución en Rusia en plena guerra? 7. Outubro de 1917, por que unha nova revolución en Rusia? 8. Unha paz dura de trazar tras a Gran Guerra? 9. Unha nova arte para o século XX?
4 O poder da propaganda A Europa dos ditadores	Como acabaron os felices anos vinte?	Como conseguiron os nazis atraer a sociedade alemá á súa causa racista e totalitaria?	• Analizar a orixe da crise económica, as súas consecuencias e como se expandiu polo mundo. • Interpretar as causas do triunfo dos réximes totalitarios na Europa de entreguerras. • Pensar criticamente nas características que definen os réximes totalitarios que xurdiron en Europa. • Aprender a elaborar un eixe cronolóxico dixital.	1. Prosperidade americana e penuria europea? 2. Como era a "new woman" do século XX? 3. Por que se afundi a Bolsa de Nova York? 4. Como pasou Italia da democracia ao fascismo? 5. Como accedeu o Partido Nazi ao poder? 6. A Alemaña nazi, un réxime totalitario 7. Como impuxo Stalin o seu poder absoluto na URSS? 8. Unha arte en rebelión: as novas correntes artísticas
5 Unha época convulsa España no primeiro terzo do século XX	A II República, unha aposta polo futuro e o progreso	Como lograron as mulleres seren motores do progreso?	• Interpretar as causas da crise da monarquía do rei Afonso XIII. • Contrastar como e por que se proclamou a II República. • Analizar o proxecto reformista republicano e os problemas que tivo que afrontar. • Organizar a información da evolución da Guerra Civil e as súas consecuencias finais. • Analizar unha película desde o seu contexto histórico.	1. Como entrou en crise a Restauración (1902-1931)? 2. Por que se proclamou a República no 1931? 3. Que reformas impulsou a República (1931-1933)? 4. Por que se chegou á confrontación social (1933-1936)? 5. Que bandos se enfrontaron na Guerra Civil? 6. Como evolucionou o conflito? 7. Que consecuencias tivo a guerra para a poboación? 8. Como evolucionou Galicia no primeiro terzo do século XX? 9. Que caracterizou a arte española do primeiro terzo do século XX?
6 Que levou a unha guerra tan destrutiva? A Segunda Guerra Mundial	Hiroshima 1945, un berro á paz	Como podemos elaborar unha memoria do Holocausto?	• Interpretar a multicausalidade do estado da Segunda Guerra Mundial. • Analizar o proceso e as fases do conflito e cal foi o seu alcance xeográfico. • Poñerse na mentalidade da poboación europea baixo a ocupación nazi. • Contrastar fontes sobre as consecuencias da guerra e a nova orde mundial. • Aprender a investigar na Rede unha fonte primaria.	1. A II Guerra Mundial: un cóctel de causas que dá que pensar 2. Que tivo que saltar a faísca? 3. Como se desenvolveu a guerra? 4. Que significou a ocupación nazi de Europa? 5. De que xeito se salíu esta guerra? 6. Cal foi a nova orde mundial xurdida do conflito?
7 Unha xeración dividida e sen democracia A ditadura franquista	A sociedade española na ditadura franquista	Cartas do exilio. Pódeste poñer no lugar dunha familia dividida pola Guerra Civil?	• Comprender as características que fan do franquismo unha ditadura. • Identificar a sociedade da época e os sectores que se opuxeron á ditadura. • Analizar a evolución política, económica e social do franquismo. • Valorar os esforzos de quen axudou a manter e restablecer a memoria democrática no noso país. • Aprender a comparar fotografías históricas.	1. Que caracterizaba á ditadura franquista? 2. En que condicións se viviu a posguerra (1939-1945)? 3. Como se produciu o regreso a unha sociedade tradicional? 4. Que cambios ocorreron entre os anos 1945-1957? 5. Que caracterizou o desenvolvemento económico (1957-1969)? 6. Como se transformou España a partir do 1960? 7. Quen se opoñía ao réxime? 8. Como foi a agonía do franquismo (1969-1975)? 9. Que ocorreu en Galicia durante o franquismo?

VEMOS		AVALIAMOS		COMPETENCIAS ESPECÍFICAS	ODS
Aprendo a aprender	Resolvo o reto	Avalío os meus saberes e competencias	Valoro a miña aprendizaxe		
				Pensar criticamente Asumir un compromiso colectivo Contrastar fontes Analizar procesos históricos Situar no espazo e no tempo Organizar a información Interpretar a multicausalidade Poñerse na súa mentalidade Valorar o patrimonio colectivo	
Analizo unha pintura histórica	Series capaz de desenmascarar e impedir a fraude electoral? • Xeramos ideas • Investigamos e propoñemos • Publicamos a nosa proposta e debatémola	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: A visión gráfica da guerra de 1898	Rúbrica de aprendizaxe	Valorar o patrimonio colectivo Interpretar a multicausalidade Organizar a información Situar no espazo e no tempo Pensar criticamente Analizar procesos históricos Contrastar fontes Poñerse na súa mentalidade Valorar o patrimonio colectivo Resolver retos	
Interpreto cambios territoriais nun mapa	Poderías construír un espazo de memoria da Gran Guerra (1914-1918)? • Xeramos ideas e compartímolos • Investigamos e revisamos • Elaboramos e comunicamos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Algeciras, 1906: Conferencia colonialista	Rúbrica de aprendizaxe	Interpretar a multicausalidade Recoñecer a multiculturalidade Contrastar fontes Analizar procesos históricos Situar no espazo e no tempo Organizar a información Pensar criticamente Poñerse na súa mentalidade Relacionar pasado e presente Contribuír á cultura mundial Valorar o patrimonio colectivo Resolver retos	
Elaboro un eixe cronolóxico dixital	Como conseguiron os nazis atraer a sociedade alemá á súa causa racista e totalitaria? • Xeramos ideas e compartímolos • Investigamos, elaboramos e revisamos • Comunicamos e debatemos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Viñetas que anticipan unha guerra	Rúbrica de aprendizaxe	Analizar procesos históricos Contrastar fontes Favorecer a igualdade de xénero Poñerse na súa mentalidade Pensar criticamente Interpretar a multicausalidade Situar no espazo e no tempo Recoñecer a multiculturalidade Organizar a información Valorar o patrimonio colectivo Resolver retos	
Analizo unha película desde o seu contexto histórico	Como lograron as mulleres seren motores do progreso? • Xeramos ideas e valoramos • Investigamos e revisamos • Publicamos a solución	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: "A verdade, primeira vítima das guerras"	Rúbrica de aprendizaxe	Interpretar a multicausalidade Organizar a información Analizar procesos históricos Contrastar fontes Favorecer a igualdade de xénero Poñerse na súa mentalidade Situar no espazo e no tempo Relacionar pasado e presente Pensar criticamente Valorar o patrimonio colectivo Resolver retos	
Investigo na Rede unha fonte primaria	Como podemos elaborar unha memoria do Holocausto? • Xeramos ideas e compartímolos • Investigamos • Elaboramos • Publicamos a solución e valoramos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Campos de concentración e de exterminio nazis	Rúbrica de aprendizaxe	Interpretar a multicausalidade Pensar criticamente Contrastar fontes Situar no espazo e no tempo Analizar procesos históricos Poñerse na súa mentalidade Organizar a información Resolver retos	
Comparo dúas fotografías históricas	Cartas do exilio. Podes poñer no lugar dunha familia dividida pola Guerra Civil? • Investigamos e xeramos ideas • Elaboramos e comunicamos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Como reaccionou a cultura durante o franquismo?	Rúbrica de aprendizaxe	Pensar criticamente Contrastar fontes Analizar procesos históricos Organizar a información Favorecer a igualdade de xénero Interpretar a multicausalidade Situar no espazo e no tempo Poñerse na súa mentalidade Contribuír á memoria democrática Resolver retos	

ÍNDICE XEOGRAFÍA E HISTORIA 4 COMUNIDADE EN REDE ESO

TEMA	EMPEZAMOS			DESENVOL
	Vídeo	Acepto o reto!	Aprenderás a:	Saberes básicos
8 Unha paz armada para un mundo en descolonización? Bloques e Guerra Fría	A Guerra Fría, unha paz armada	Volve a Guerra Fría?	• Interpretar a multicausalidade da Guerra Fría e o seu impacto. • Situar no espazo e no tempo as "guerras quentes" que houbo durante a Guerra Fría. • Analizar o proceso do derrubamento da URSS así como a fin da Guerra Fría. • Relacionar pasado e presente do proceso de descolonización. • Aprender a analizar un anuncio publicitario.	1. Como se desencadeou a Guerra Fría? 2. Que impacto tivo a Guerra Fría no mundo? 3. Estalaron "guerras quentes" durante a Guerra Fría? 4. Capitalismo e comunismo, dúas sociedades contrapostas? 5. Cara a uns Estados Unidos de Europa? 6. Por que se afundi o bloque comunista? 7. Dúas concepcións antagónicas da arte? 8. Que foi a descolonización? 9. Israel e Palestina, un conflito permanente? 10. O Terceiro Mundo, entre a independencia e o neocolonialismo?
9 Por que a transición levou a democracia? España desde o 1975 ata a actualidade	Unidos na defensa da democracia	Cando rematou a transición política e se fixo irreversible a democracia?	• Analizar o proceso de transición da ditadura á democracia en España. • Organizar a información das bases da democracia e do sistema político xerado. • Interpretar a multicausalidade da modernización de España. • Recoñecer o impacto das grandes crises que se produciron no século XXI. • Aprender a analizar unha portada dun xornal.	1. Ditadura, reforma ou democracia? 2. Que papel desempeñou a mobilización social no cambio de réxime? 3. Como se realizou a transición á democracia? 4. Como se constituíu o Estado democrático e autonómico? 5. Como se implantou o sistema bipartidista? 6. Un novo sistema de partidos para o século XXI? 7. Por que o Estado do benestar modernizou España? 8. As mulleres, a loita pola igualdade e a paridade 9. Que cambios produciu a democracia en Galicia? 10. Cales son las tendencias actuais da arte en España? 11. A arte contemporánea en Galicia
10 A forxadura dunha nova Europa A Unión Europea	A evolución do proxecto europeo	Podemos presentar unha Iniciativa Cidadá Europea á UE?	• Interpretar a multicausalidade dos desafíos que afrontan as institucións da UE. • Pensar criticamente sobre o proceso de toma de decisións na UE. • Adoptar un compromiso colectivo de participar na construción europea. • Analizar os procesos de cambio e os retos da UE. • Aprender a analizar e elaborar un discurso.	1. Que desafíos afrontan as institucións da UE? 2. Como participa a cidadanía na toma de decisións da UE? 3. Como se enfrenta a UE ante as crise económica e climática? 4. Cales son os desafíos sociais que se formula a UE? 5. Como responde a UE ao reto demográfico? 6. Que retos presenta a seguridade europea? 7. É "máis Europa" a solución aos desafíos políticos da UE? 8. Galicia na Unión Europea
11 A era global e dixital O mundo tras a caída do muro de Berlín	A revolución tecnolóxica	Comprendes a importancia dos cumes internacionais?	• Asumir un compromiso persoal ante os retos do século XXI. • Pensar criticamente sobre os principais cambios económicos e sociais da globalización. • Analizar a evolución política mundial desde 1989. • Organizar a información sobre as potencias globais no mundo actual. • Aprender a analizar datos cunha ferramenta gráfica.	1. Cales son os retos do século XXI? 2. Que impacto tivo a globalización no mundo? 3. Como cambiou a sociedade? 4. Cal foi a evolución política mundial desde 1989? 5. Quen domina o mundo? 6. Que lugar ocupan Europa e España no mundo actual? 7. Que papel desempeña América no mundo actual? 8. E o resto das potencias globais? 9. Cara a onde vai a arte actual? 10. O mundo actual ante os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable
12 Como construír o noso futuro? Os grandes retos do século XXI	Cales son os retos do século XXI?	Que problemas preocupan máis aos mozos do século XXI?	• Contrastar as fontes sobre as consecuencias do acelerado desenvolvemento tecnolóxico actual. • Analizar a sociedade multicultural na que vivimos. • Asumir un compromiso para defender a igualdade real das mulleres. • Pensar criticamente sobre o papel dos novos movementos sociais do século XXI. • Elaborar un <i>Visual Thinking</i> dos retos do s. XXI.	1. Ten límites a Intelixencia artificial? 2. A sociedade da información 3. É a nosa sociedade máis democrática e diversa? 4. Conseguirán as mulleres romper o teito de cristal? 5. Os novos movementos sociais

Atlas xeopolítico

Colaboramos e comunicamos

VEMOS		AVALIAMOS		COMPETENCIAS ESPECÍFICAS	ODS
Aprendo a aprender	Resolvo o reto	Avalío os meus saberes e competencias	Valoro a miña aprendizaxe		
Analizo un anuncio publicitario	Volve a Guerra Fría? - Xeramos ideas - Investigamos e revisamos - Elaboramos un informe - Publicamos a solución	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: A determinante caída do muro de Berlín	Rúbrica de aprendizaxe	Interpretar a multicausalidade Contrastar fontes Organizar a información Analizar procesos históricos Pensar criticamente Situar no espazo e no tempo Poñerse na súa mentalidade Valorar o patrimonio colectivo Relacionar pasado e presente Resolver retos	
Analizo a portada dun xornal	Cando rematou a transición política e se fixo irreversible a democracia? - Xeramos ideas - Investigamos e elaboramos - Publicamos a solución	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Como se integrou a España democrática na escena internacional?	Rúbrica de aprendizaxe	Analizar procesos históricos Organizar a información Contrastar fontes Interpretar a multicausalidade Pensar criticamente Relacionar pasado e presente Favorecer a igualdade de xénero Poñerse na súa mentalidade Contribuír á memoria democrática Contribuír á cultura europea Valorar o patrimonio colectivo Resolver retos Situar no espazo e no tempo	
Analizo e elaboro un discurso	Podemos presentar unha iniciativa Cidadá Europea á UE? - Xeramos ideas - Investigamos - Elaboramos e revisamos - Comunicamos os resultados	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Por que a vixilancia masiva?	Rúbrica de aprendizaxe	Interpretar a multicausalidade Observar a localización Organizar a información Adoptar un compromiso colectivo Contribuír á paz europea Contrastar fontes Favorecer a igualdade de xénero Resolver retos Situar no espazo e no tempo Pensar criticamente	
Analizo datos cunha ferramenta gráfica	Comprendes a importancia dos cumes internacionais? - Xeramos ideas - Investigamos - Comunicamos os resultados e debatemos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: O futuro da sociedade científico-tecnolóxica	Rúbrica de aprendizaxe	Interpretar a multicausalidade Asumir un compromiso persoal Analizar procesos históricos Organizar a información Pensar criticamente Situar no espazo e no tempo Relacionar pasado e presente Valorar o patrimonio colectivo Favorecer a igualdade de xénero Resolver retos Contrastar fontes	
Elaboro un Visual Thinking	Que problemas preocupan máis aos mozos do século XXI - Xeramos ideas - Analizamos a información - Valoramos múltiples perspectivas - Elaboramos e comunicamos	Resumo o esencial Mapa conceptual Comprobo os meus saberes Avalío as miñas competencias: Logrouse en educación a paridade entre mozos e mozas?	Rúbrica de aprendizaxe	Adoptar un compromiso colectivo Contrastar fontes Pensar criticamente Favorecer a igualdade de xénero Asumir un compromiso persoal Organizar a información Resolver retos	

Súmate á comunidade virtual de Vicens Vives!

Acompañámoste todos os días do ano esteas onde esteas. **Accede ao noso blog** e escoita o noso **podcast #EstaMeLaSé** para aprender dos maiores expertos en educación e descubrir recursos e propostas didácticas para a túa aula.

Síguenos en **Redes Sociais** para estar ao día e atopar docentes coma ti.

Dispoñible nas plataformas:

 Vicens Vives

Para máis información
visita a nosa web
www.vicensvives.com

SÍGUENOS

DL B 9747-2023